„Nu știu dacă acest monument ar putea fi construit în afară. Dacă ar fi așa, ar fi ceva mort. El ar trebui să fie în sufletul nostru. Și dacă trebuie spus ceva, ar trebui spus în gînd. În sensul că, neștiind de unde vii și nici încotro te duci, păstrezi acea scînteie divină din tine, și în acel timp binecuvîntat nu mai poți fi încălecat nici de doctrine, nici de ideologii și nici de interese economice..." *(Dan Puric)*

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XIX
Nr. 3/219
MARTIE
2009
16 PAG. – 3 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANȚA, ELVEȚIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

ÎNTRE CINE SÎNTEM ȘI OMUL FRUMOS

Am constatat că prietenului Claudiu Târziu i se cere cu insistență, în comentarii mai mult sau mai puțin anonime de pe blogul său, "să se pronunțe" în legătură cu una dintre cele mai absurde și mai indigne insinuări (devenite la unii chiar acuzație fățișă) ale momentului: că actorul Dan Puric ar umbla să fure Mînăstirii Petru-Vodă (în speță, Părintelui Iustin Pârvu) tutela spirituală a Aiudului și că ar pune acolo de un... "templu masonic"!

Cum să-i bănuiești abrupt, peste noapte, de cîrdășii, intenții sau măcar devieri "masonice" pe niște oameni ca Dan Puric sau dr. Pavel Chirilă (la rîndul său implicat în proiect), care s-au pronunțat nu o dată deschis împotriva masoneriei sau a gîndirii de tip masonic, care sînt de atîția ani acuzați în mod curent tocmai de naționalism și ortodoxism și care au făcut Ortodoxiei și ideii naționale servicii pe care detractorii lor de azi, adunați la un loc, n-ar fi în stare să le facă nici dacă li s-ar da încă șapte vieți de acum înainte?!

Se aplică iarăși procedeul abject de a fi folosit abuziv și tendențios numele Părintelui Iustin Pârvu (al duhovnicului împotriva fiului duhovnicesc!), pentru a se da acoperire unor obsesii și suspiciuni imunde, de către niște personaje obscure (la propriu și la figurat), a căror singură ocupație și legitimare existențială pare să fie agitația diversionistă, prin ideologizarea manipulatorie a discursului religios și prin exploatarea *pro domo* a suferinței și sfințeniei românești. Și mai grav încă, astfel de demagogi frustrați, vajnici căutători de noduri în papură, semănători neobosiți de vrajbă și suspiciune, tîrăsc în această direcție falimentară a angajării "ortodoxe" și "naționale" și pe anumiți tineri entuziaști și nu lipsiți de calități, ale căror energii s-ar cădea cu totul altfel valorificate în acest tîrziu necăjit de lume românească.

Principiu al destrucției, diavolul nu rabdă să se construiască ceva. Principiu al dezbinării, diavolul nu rabdă nici măcar posibilitatea unei armonii. Acești agitatori de serviciu, oricît s-ar deghiza în straie de lumină, se definesc prin chiar faptele lor ("După roade îi veți cunoaște") ca unelte ale celui ce dintru început a fost învrăjbitor și pierzător de oameni, "mincinos și tată al minciunii".

În România, mai mult decît în alte părți, nu ți se rabdă în ruptul capului să faci cît de cît ceva sau să ajungi cît de cît cineva. Dacă nu faci nimic și ești un nimeni, atunci poți trăi liniștit, ba chiar înconjurat de un soi de simpatie complice. Altminteri, de cum se întîmplă să rupi convenția nulității ambiante, ba chiar și numai limbajul ei de lemn, se va găsi iute cineva ca să te bănuiască, să te "taxeze" și te umple de lături. Într-o țară în care totul ar fi de făcut, noi părem să nu avem loc unii de alții, ne anulăm reciproc și sistematic și avem o singură grijă "sfîntă": capra vecinului. Dacă moartă nu se poate, atunci măcar rîioasă să fie!

După ce împroașcă din belșug lumea cu bale, ipochimenul se duce acasă și trăiește, în singurătatea propriei mojicii, orgasmul de a se crede "buricul pămîntului" (iar mai nou și al cerului, căci, cum lesne se poate băga de seamă, mai toți infractorii discursului public vorbesc astăzi în contul lui Dumnezeu și al Ortodoxiei "noastre", uzurpînd numele și cuvintele sfinților, morți sau vii).

Întorcîndu-ne la cazul în speță, proiectul Dan Puric poate să nu placă, în ansamblu sau în detalii (mărturisesc că nici eu nu sînt tocmai încîntat); de aici și pînă la a-l suspecta și chiar învinui în pleasnă de intenții sau cîrdășii impure, ștergînd cu buretele tot ce s-a străduit să facă – și a făcut bine – ani întregi, e calea de la "veghe" la turpitudine sau la abjecție. De aceea îl înțeleg pe Claudiu Târziu că refuză să ridice o asemenea mănușă îmbălșată ("De ce ar trebui să comentez toate enormitățile vehiculate pe net?"). Și nu pot fi decît solidar cu Dan Puric pentru marea nedreptate care i se face tocmai de către unii pe care-i socotise, poate, frați sau măcar tovarăși de drum.

Luna februarie 2009 a fost luna lui Dan Puric: pe 10 februarie și-a lansat volumul *Omul frumos*, iar pe 12 februarie a împlinit 50 de ani.
Îi urăm lucrare spornică și dreaptă socotință!

Vorba lui Eminescu (din plin hîrșit și el cu cecitățile și josniciile lumii românești): "Te-or întrece nătărăii,/ De ai fi cu stea în frunte"; dar pînă la urmă, cu voia lui Dumnezeu, "Ce e val, ca valul trece"...

Păcat, însă, că ne pierdem vremea în astfel de răfuieli meschine (interminabilul "război româno-român", mai păgubos decît toate "vitregiile istoriei") și zădărnicim sistematic, de aproape 20 de ani încoace (dacă nu cumva de aproape 200!), adevărata reconstrucție creștină a lumii românești, a cărei condiție minimală ar fi tocmai aceea de a nu ne mai "mînca" unii pe alții, ci de a ține laolaltă întru Hristos, Care nu la vrajbă ne-a chemat de dragul Lui, ci la iubirea cumînecătoare.

Să nădăjduim că Postul Mare ne va fi multora un bun sfetnic și că, în strălumina bucuriei pascale, la întrebarea "Cine sîntem?" vom putea răspunde, luna viitoare, dacă nu cu realitatea deplină, măcar cu năzuința "Omului frumos".

Răzvan CODRESCU

DESPRE URA CREȘTINĂ

ELENA DULGHERU

I

Recentele evenimente declanşate de legea documentelor de identificare electronică şi biometrică au scos la lumină o seamă de problematici şi tensiuni, despre care tot evităm să vorbim.

Despre problema în sine a cuantificării biometrice şi însemnării electronice a populaţiei a început să se discute intens, în registre diferite, pe tonuri diferite, adesea, haotic, şi încă se va discuta. Credincioşii scot de pe rafturi cărţi de răsunet, pe care teologii universitari şi intelectualii "respectabili" se pare că, la vremea respectivă, le-au ignorat: *La apusul libertăţii* de icrom. Hrisodul Aghioritul, *Pecetea lui antihrist, codurile de bare şi semnele vremurilor* a diac. Andrei Kuraev, *Apocalipsa 13* de ing. Mircea Vlad, culegeri de profeţii, literatură samizdat ş. a. Unele sunt lucrări serioase, bine documentate, argumentate, cu trimiteri la o bibliografie solidă. Primele două – traduceri din greacă, respectiv din rusă – expun experienţa dramatică a două ţări de tradiţie ortodoxă în cazul impunerii unor măsuri administrative similare. Avertismentul lor este clar: problema codificării electronice a populaţiei nu este o problemă strict tehnică, nici strict demografică, nici strict religioasă ori psihologică, ci se află la intersecţia tuturor acestor domenii. Cu o problematică de o asemenea complexitate nu au avut de-a face până acum nici informatica, nici sociologia, nici statul laic şi nici Biserica. De aceea, bagatelizarea ei, ca şi tratarea ei unidimensională sunt inacceptabile şi pot avea urmări catastrofale, atât pentru statul laic, cât şi pentru B.O.R. (includem aici, firește, şi pleroma). Soluţionarea ei nu va fi uşoară, căci va solicita conjuncţia unor forţe şi nişe sociale (atât din societatea civilă, cât şi din Biserică) cu moduri de gândire radical diferite, aflate, de regulă, într-o permanentă tensiune.

Factorul comun, unificator al acestor grupuri sociale, cu interese şi convingeri religioase diferite, nu este mistica, ci **dreptul la libertate civică şi de conştiinţă**, manifestat într-un stat democratic. De aceea, din punct de vedere pragmatic, problema înregimentării electronice şi biometrice a populaţiei nu este o problemă strict religioasă, ci una a libertăţii cetăţeneşti. Aceasta este valoarea socialmente universală pusă sub ameninţare, valoare acceptată atât de creştini, cât şi de atei sau de cei de alte religii. Recurgerea Bisericii la argumente de tip mistico-religios (singurele esenţiale, dar susceptibile la discuţii şi la mai multe răspunsuri, toate valabile numai *pro domo*) în dialogul cu statul laic compromite din start dialogul, provocând, în circumstanţele tensionate deja existente, efectul unui bumerang. O dovedesc, din plin, reacţiile virulente ale presei corporatiste, care înfierează la unison, cu risipă de cinism şi invective, "recrudescenţa fanatismului religios" etc. Şi totuşi mediile ortodoxe nu par să-şi sesizeze eroarea metodologică, acţionând cu comoditatea intelectuală a majoritarilor, când, la nivelul elitelor conducătoare U-europene (de care reflexele politice româneşti se lasă, inerent, contaminate), creştinismul nu este deloc majoritar, ba dimpotrivă.

Provocarea legii cardurilor personale este un examen de solidaritate naţională, supra-etnică şi supra-religioasă, Iar la acest examen am picat prost, deocamdată, cu toţii, dar mai ales ortodocşii: anatemele "creştineşti" curg de-a valma, partidulete para-monahale se acuză unul pe altul de apostazie, isteriile pe Internet ating cote maxime. Recursul la argument este nul, în schimb tronează autosuficienţa şi citatele din mari duhovnici, scoase din context (aşadar şi din duhul rostirii lor), folosite pe post de ghilotină. Câţiva "blogangii" şi colportori de ştiri şi comentarii religioase, majoritatea protejându-şi ignoranţa jurnalistică şi teologică în spatele anonimatului, dar şi alţii dornici de rapidă afirmare, se erijează în purtători de cuvânt ai marilor duhovnici, pentru a comite o triplă impostură (probabil, nici măcar conştientizată): jurnalistică, teologică şi duhovnicească. Dintre acestea, cea mai gravă e cea duhovnicească, întrucât au reuşit **instigarea la ură**.

Sub pretextul infailibilităţii (ascunse ipocrit în faţa "ascultării"), numele marilor duhovnici este folosit pe post de sperietoare (desigur, în absenţa acestora şi fără informarea lor corectă) împotriva duşmanilor de idei, în lipsa argumentului logic şi teologic. Apelul la "smerenie", inserat printre exclamaţii vehemente şi acuze severe, e adresat, polemic şi discreţionar, doar duşmanilor de idei, ascunzând rudimentar mobiluri diametral opuse smereniei. "Duşmanii", jurnalişti creştini şi intelectuali cu formaţie sau aplecare teologică, aşadar, oameni cu argumente (valide sau nu – cine mai are răbdarea să le cântărească?), renunţă jenaţi la dezbatere, din teama de a nu leza imaginea autorităţii duhovniceşti (percepute de ambele părţi static, deci idolatru), dar, mai ales, de a nu se expune acuzaţiilor de "apostazie". Succesul impostorului e asigurat! Cine-şi mai aminteşte de dreapta socotinţă? Cine-şi mai aminteşte de duhul luminos din preajma marilor păstori, duh ce dizolvă spontan meschinăria discordiilor obtuze, tranşează cu o singură frază nelegiuirea, neavând nimic de-a face cu gâlceava de iarmaroc ori cu ura de clasă? În schimb, în mâinile aventurierilor erijaţi în lideri de opinie, marii duhovnici devin un fel de Danton şi Robespierre, spre anihilarea oricărei pulsiuni de înţelegere a Ortodoxiei ce nu se încadrează în limitele percepţiei primilor. Disprețul strident, manifestat de unii exponenţi ai elitei intelectuale teologice faţă de aceste patimi şi neputinţe escaladează şi mai mult frustarea celor dintâi.

Oare de ce jurnaliştii creştini nu înţeleg că pamfletul nu este doar o luptă de idei, ci şi o arenă a emoţiilor şi egolatriilor, având ca efect secundar umilirea adversarului, efect ce deserveşte moralmente cauza creştină, riscând să o compromită definitiv? De ce jurnaliştii din jurul Bisericii nu încearcă să aducă umbrirea Sfântului Duh peste textele lor, de ce nu-şi pun nici măcar problema îmblânzirii spiritului polemic, inerent dezbaterii de idei, cu dragostea faţă de aproapele şi cu îngăduinţa intelectuală faţă de cel mai slab, cel mai emotiv, cel mai puţin pregătit pentru confruntări cu alteritatea? S-ar scrie mai frumos, mai obiectiv, mai eficient şi mai imbatabil, vă asigur!

II

S-a spus despre dezbaterea publică din 22 ianuarie a. c., organizată de AZEC pe tema paşapoartelor biometrice, că a fost un eşec. A fost un eşec, din punctul de vedere al consensului şi al capacităţii colective de formulare a unui comunicat coerent. Dar cine, cunoscând peisajul vieţii ortodoxe actuale din România (relevat cât se poate de clar cu ocazia scandalurilor pe marginea cazului Corneanu, ori a problematicii mai vaste a ecumenismului), avea naivitatea să se aştepte la consens? Dezbaterea AZEC şi-a atins câteva scopuri importante: acela de a crea un prim *brain-storming*, mai avizat decât cel de pe Internet, mai sincer şi mai obiectiv (prin cumularea multor subiectivităţi) decât comentariile monocorde ale editorialelor, mai prompt decât dezbaterile aşteptate şi, evident, hotărâtoare ale Sfântului Sinod pe tema paşapoartelor biometrice şi a chestiunilor conexe. A fost o primă luare de puls al opiniei publice pe această temă. Discuţiile, continuate de presă, în ciuda turbulenţei lor, au reuşit să contureze – pentru cine e dispus să observe – cele câteva perspective asupra problemei, evidenţiind şi potenţialele pericole sociologice, ecleziologice, soteriologice etc., iar acesta este deja un rezultat important, din care îşi va extrage concluziile orice ulterioară dezbatere. Pentru că nici una dintre perspective, nici una dintre sensibilităţi nu trebuie ignorate.

Uităm că suntem mădulare ale unuia şi aceluiaşi trup duhovnicesc al Bisericii. Uităm îndemnul paulin (*Rom.* 14, 1-10) de a-i ocroti pe cei mai slabi duhovniceşte decât noi şi pe acela evanghelic de a-i iubi şi pe duşmanii Bisericii. Ne disprețuim, în schimb, unii pe alţii, chiar în sânul Ortodoxiei: cei şcoliţi, pe cei mai puţin învăţaţi, cei cu studii în Occident, pe cei formaţi acasă, creştinii "tradiţionalişti", pe cei "progresişti"; universitarii teologi privesc cu scepticism "profeţiile" şi misticismul "necanonic" al monahilor, iar aceştia din urmă disprețuiesc *a priori* erudiţia şi urbanismul (ca factori "indiscutabili" de răcire a duhului şi de apostazie). Opţiunile ideologice, simpatiile politice, lecturile şi pasiunile, formaţia profesională, statutul social, ne împart în grupuscule potenţial belicoase, chiar în Biserică, antipatia faţă de celălalt dovedindu-se mai puternică decât duhul iubirii evanghelice, care ar trebui să ne unească. Fustele lungi şi sumanele sunt "mai evlavioase" decât blugii, bărbile tunse scurt frizează erezia ecumenică, lipsa basmalei vădeşte păcatul liberei cugetări – iată o serie de reflexe pavloviene, cel mai adesea benigne, de care ne lovim adesea, de la pridvorul bisericii până spre amvon. În loc să urmărească "*cele ale păcii şi ale zidirii unuia către altul*" (*Rom.* 14, 19), uitând de libertatea cea mai elevată, adusă de Ortodoxie, ignorând Taina Persoanei (aşadar şi nivelurile diferite de trăire şi tâlcuire a tainelor creştinătăţii), credincioşii aceleiaşi Biserici se împiedică de piedici fictive, divorţând de Hristos şi căzând într-o evlavie algebrică, în materialism şi păgânătate. Dezvoltate în monologuri autosuficiente şi în polemici caustice, frustrările unora şi disprețul altora se cronicizează. Şi e suficientă o scânteie, care să inflameze aceste automatisme ale denigrării aproapelui, şi atunci ele se pot transforma în motoare ale conflictului, ba chiar ale schismei.

Am asistat, cu ocazia mai vechiului scandal legat de problema ecumenismului, la escaladarea unor atari susceptibilităţi. Am citit atunci cu stupoare, diseminat pe Internet, "**portretul-robot al ecumenistului**": este cel ce participă la simpozioane şi congrese internaţionale, cel ce îşi tunde barba, cel ce este atent la ţinuta sa vestimentară, cel ce intră în discuţii (pe orice temă) cu "ereticii", cel ce dă drept de cetate (istoric şi cultural, iar nu mistic) altor religii şi confesiuni... Cu ce diferă aceste criterii de cele ale **urii de clasă**, de spălările pe creier impuse de marile guverne ale minciunii, ori de cel mai elementar sectarism? Bolşevismul, ca forţă socială organizată, a apus, dar ura de clasă, inspirată dintr-o funciară invidie, este în floare!

Există azi o **ură creştină**: nu ura legitimă faţă de păcat, ci ura faţă de aproapele neînţeles, echivalat cu Duşmanul, iar nu cu Hristos: este ura ancestrală faţă de necunoscut, asimilat cu Răul absolut, este aceeaşi ură tribală care îi făcea pe păgâni să se decimeze unii pe alţii, până la venirea Creştinismului: este ura izvorâtoare a marilor trădări, chiar din sânul Bisericii drept-slăvitoare, ce au condus la prăbuşirea marilor civilizaţii creştine. Îi cad pradă, de obicei, tocmai cei ce se prevalează mai gălăgios de numele lui Hristos şi de "adevărata Ortodoxie", trăind, de fapt, în afara Lui şi căutând demoni şi antihriști oriunde, numai în propriul suflet nu. Dar şi acestora, pentru energia neobosită pusă în slujba sesizării unor probleme reale şi-a unor pericole grave, cât şi pentru sensibilizarea rapidă a unei părţi consistente a pleromei, le mulţumim.

(03.02.2009)

Ne cerem scuze că, dînd credit unor surse de informare care s-au dovedit eronate, am scris în numărul trecut că Părintele Iustin Pârvu ar fi împlinit 91 de ani. De fapt, la 10 februarie 2009, marele duhovnic de la Petru Vodă a împlinit 90 de ani.
Îi dorim încă o dată sănătate şi pace întru Domnul! *(Redacţia)*

SFÎNTUL SI MARELE POST

Postul, ca înfrînare de sine în numele lui Dumnezeu, este o armă puternică pe calea mîntuirii şi împotriva diavolului. Hristos Însuşi a postit 40 de zile în pustia Carantaniei, biruind cele trei mari ispitiri (cf. *Matei* 4, 1-11, şi *Luca* 4, 1-13).

Cele mai de seamă sărbători ale anului bisericesc sînt precedate de perioade de post mai lungi sau mai scurte. Acestea sînt în număr de patru (înşirate aici după cronologia anului bisericesc, care începe la 1 septembrie): **Postul Naşterii Domnului** (din 15 noiembrie pînă în 24 decembrie, adică pînă în ajunul Crăciunului), **Postul Sfintelor Paşti** (întins pe durata a şapte săptămîni ce precedă marele praznic al Învierii Domnului, începînd şi sfîrşindu-se la date variabile, în funcţie de data anuală a Paştelui), **Postul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel** (care se încheie pe 28 iunie, adică în ajunul praznicului respectiv, dar care începe la date variabile, în funcţie de acelaşi calendar pascal) şi **Postul Adormirii Maicii Domnului** (din 1 pînă în 14 august, adică pînă în ajunul praznicului respectiv) [1].

Dintre acestea patru, Postul Sfintelor Paşti este cel mai lung (la cele şase săptămîni de la Lăsatul Secului de brînză pînă la Florii, se adaugă postirea din Săptămîna Mare, dar şi săptămîna de post parţial dintre Lăsatul Secului de carne şi Lăsatul Secului de brînză) şi mai aspru (cu mai puţine dezlegări), drept care i se şi spune Postul Mare. În limbajul tradiţional, se mai numeşte şi Postul Patruzecimii sau Păresimile. El închipuie postul de 40 de zile al Mîntuitorului [2] şi este rînduit de Biserică în vederea pregătirii binecredincioşilor creştini pentru întîmpinarea cît mai treaz şi mai cuviincioasă a celei mai importante sărbători creştine de peste an (cum se socoteşte în Răsărit, căci în Apus pare să prevaleze Naşterea Domnului).

Creştinul dreptcredincios se spovedeşte şi se împărtăşeşte la capătul fiecăreia din cele patru perioade mari de post (ba chiar şi mai des, la sfatul duhovnicului), sau măcar o dată pe an – şi atunci o face, de regulă, la capătul postului pascal, primind Învierea uşurat de păcate şi cuminecat cu Trupul şi cu Sîngele Domnului, adică primenit şi întărit întru cele mai dinlăuntru ale sale [3].

Postul Mare începe oficial în zi de luni, după Duminica Izgonirii lui Adam din Rai (cînd se lasă sec de brînză, după ce în duminica anterioară – a Înfricoşatei Judecăţi – se lăsase sec de carne), şi durează propriu-zis pînă la Florii, dar în fapt se prelungeşte pînă în noaptea Învierii. În vechime se făcea distincţie între Păresimi şi postul special din Săptămîna Mare (Postul Paştelui propriu-zis). Cu timpul, însă, cele şase săptămîni şi cea de-a şaptea au ajuns să fie tratate ca perioadă unitară de post pascal (săptămîna a şaptea fiind culminaţia celor anterioare).

Tradiţia ortodoxă este foarte severă în privinţa acestui "post al posturilor". Prima şi ultima săptămînă din cele şapte sînt de o asprime aparte, recomandîndu-se ca în lunea şi marţea primei săptămîni, ca şi în Săptămîna Patimilor, să se mănînce doar o singură dată pe zi, seara (şi atunci, la rigoare, numai pîine şi apă), iar în Vinerea şi în Sîmbăta Mare să se ţină "post negru" (adică ajunare totală) [4]. În acest post nu se mănîncă deloc carne, ouă şi brînză (lactate). La peşte sînt doar două dezlegări în tot postul: de Buna Vestire/ Blagoveştenie (e şi o vorbă populară care zice: "În ziua de Blagoveşte/ Tot românu' mîncă peşte") şi de Florii. Nu se consumă vin şi se mănîncă doar bucate "fără unsoare" (ulei), cu excepţia sîmbetelor şi duminicilor, precum şi a zilelor de Aflarea Capului Sfîntului Ioan Botezătorul (24 februarie), Mucenici (9 martie) şi Buna Vestire (25 martie). Doar bolnavii au dezlegare pe toată durata postului la untdelemn şi la vin, dar cu măsură.

Postul – care "potoleşte trupul, înfrînează poftele cele nesăturate, curăţeşte şi înaripează sufletul" (Sf. Ioan Gură de Aur) – nu se reduce, desigur, la mîncare şi la băutură, căci atunci ar fi simplu regim sau dietă (ajutînd sănătăţii trupului, dar nicidecum mîntuirii). Înfrînarea de la mîncare şi băutură este doar faţa cea mai concretă şi mai exterioară a postului. În răstimpul postului, se cuvine să ne păzim de excese şi smintiri toate cele cinci simţuri, iar nu în ultimul rînd gîndurile. Înfrînarea trupească e de mare preţ, dar de şi mai mare preţ este înfrînarea sufletească, curăţirea şi întărirea spirituală, asceza interioară. Înfrînarea din afară nu-şi atinge scopul duhovnicesc decît dacă o înlesneşte pe cea dinlăuntru şi se conjugă cu ea. Să fim mai buni, mai smeriţi, mai generoşi, mai înţelegători, mai iertători – iată adevăratele roade pe care trebuie să le aducă postul în noi. A-ţi păzi gura de clevetiri sau ochiul de atracţii deocheate e adeseori mai anevoie decît să nu mănînci carne sau să nu bei vin. Postul e o luptă complexă cu tine însuţi şi-şi împlineşte rostul în inima fiecăruia. Adevăratul post nu trebuie să te facă mai palid la faţă sau mai puţin gras, ci să te aducă în acea stare îmbunătăţită a fiinţei tale în care să fii gata să te bucuri cu îngerii şi "să ierţi toate pentru Înviere".

Paştele la creştini şi la evrei • Sfîntul şi Marele Post • Îndrumar pentru Săptămîna Mare • Cele 12 Evanghelii ale Patimilor • Cele 7 rostiri de pe Cruce • Prohodul Domnului • Înţelesul numelor Celui înviat • Viaţa întru înviere • Duminica Tomii sau „Paştele cel mic" • Icoane pascale • Tradiţii populare legate de ciclul pascal

„La români, Sărbătoarea Paştilor, pe lîngă însemnătatea ei teologică, are şi multe aspecte ce ţin de ancestralul popular. D-l Răzvan Codrescu, cunoscut nouă tuturor prin promovarea neobosită a valorilor creştine în societatea românească de astăzi, adună, lămureşte şi împacă dezvoltarea teologică pascală cu tradiţiile născute în viaţa poporului român".

P. S. Lucian

Postul este răstimp predilect al sobrietăţii şi al interiorizării, iar acest lucru se vede nu numai în viaţa noastră personală, dar şi în atmosfera din biserici: slujbele sînt mai lungi şi mai dese, cîntările mai tînguitoare (amintind în mai mare măsură de căderea şi slăbiciunile noastre, dar nu fără nădejdea şi putinţa de a le depăşi cu ajutorul lui Dumnezeu), veşmintele preoţilor şi odoarele sfintelor locaşuri se cernesc parcă şi ele treptat, culminînd în Săptămîna Patimilor, cînd se despobobesc de-a dreptul.

Cu toate acestea, făptura omenească şi lumea nu trebuie să ajungă de tot posomorîte, căci ne deplîngem şi ne războim puţinătatea, dar nu ne pierdem încrederea în mila şi dreptatea de Sus. S-a spus despre creştinul ostenitor că trăieşte mai degrabă, în acest răstimp al pocăinţei transfiguratoare, un fel de "tristeţe radioasă". De altfel, Domnul Însuşi ne învaţă că postirea nu trebuie să devină ostentativă, "de ochii lumii", ci să ne apropie tainic de Dumnezeu, Care singur cunoaşte măsura fiecăruia – nu pe dinafară, ci pe dinăuntru.

Şi tot Hristos ne învaţă, răspicat, despre puternica legătură dintre post şi rugăciune. Din însumarea lor iese adevărata putere spirituală, de care şi demonii se tem. Fără disciplina postului, rugăciunea riscă să se risipească, iar fără dialogul permanent cu Dumnezeu, înfrînările noastre riscă să rămînă deşarte. De aceea, în răstimpul postului, Biserica cheamă la mai multă şi mai rîvnitoare rugăciune. Şi cu cît ne rugăm mai mult, cu atît şi puterea noastră de înfrînare creşte, căci dacă sporim în nevoinţă şi ducem cu bine pînă la capăt crucea postului, aceasta nu se face fără harul cel de Sus.

Dintre toate rugăciunile cu care ne putem ruga, una a devenit specifică Sfîntului şi Marelui Post:

Doamne şi Stăpînul vieţii mele, duhul trîndăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpînire şi al grăirii în deşert nu mi-l da mie. Iar duhul curăţiei, al gîndului smerit, al răbdării şi al dragostei, dăruieşte-mi-l mie, robului Tău. Aşa, Doamne, Împărate, dăruieşte-mi ca să-mi văd greşalele mele şi să nu osîndesc pe fratele meu, că binecuvîntat eşti în veacii veacilor. Amin.

Această rugăciune – a Sfîntului Efrem Sirul (306-373, prăznuit pe 28 ianuarie) – este citită de două ori – pe alocuri şi de trei ori – la sfîrşitul fiecărei slujbe din timpul Postului Mare, de luni pînă vineri.

"De ce ocupă un loc aşa de important această scurtă şi simplă rugăciune în slujbele de Post? Pentru că recapitulează, într-un mod unic, toate elementele *pozitive* şi *negative* ale pocăinţei şi constituie, ca să spunem aşa, o «verificare» pentru ostenelile noastre personale de-a lungul Postului. Acestea au ca scop mai întîi eliberarea noastră de cîteva boli duhovniceşti fundamentale, ce ne modelează viaţa şi fac practic imposibilă chiar încercarea de a ne întoarce noi înşine către Dumnezeu..." (Alexander Schmemann, *Postul cel Mare*, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 1995, pp. 35-36).

Într-adevăr, să nu mai trîndăvim, ci să petrecem întru trezvie (căci "Mirele vine la miezul nopţii şi fericită e sluga pe care-o va afla priveghind..."), să nu ne risipim în grijile lumeşti, să nu ne semeţim cu fapta şi cu cuvîntul, ci să ne smerim întru curăţie, cu răbdare înţeleaptă şi dragoste cuminecătoare, maxim de exigenţi cu noi înşine şi maxim de îndulgenţi cu ceilalţi.

Dar eforturile noastre de îmbunătăţire nu trebuie să se rezume la perioada postului, ci roadele postirii trebuie să se vadă mai ales în viaţa noastră de după aceea, ca îndrednicire permanentă a trăirii întru Hristos. În acest sens ne atrage atenţia Sf. Ioan Gură de Aur:

„Am lepădat povara postului, dar n-am lepădat rodul lui, pe care e vremea să-l culegem. A trecut oboseala nevoinţelor, dar să nu treacă rîvna faptelor bune. S-a dus postul, dar să rămînă evlavia. Mai bine spus, [...] a trecut postul cel trupesc, dar n-a trecut postul cel duhovnicesc. Acesta e mai bun decît acela, iar acela pentru acesta s-a făcut. După cum, cînd posteaţi, vă spuneam că se poate să nu posteşti, deşi posteşti, tot astfel şi acum vă spun că se poate să posteşti, deşi nu posteşti. [...] Cum poate să nu postească cel care posteşte? Iată: cînd cineva se opreşte de la mîncări, dar nu se opreşte de la păcate. Cum poate să postească cel care nu posteşte? Iată: cînd se bucură de mîncare, dar nu gustă din păcat. [...]

Poate să se îmbete şi cel care nu bea vin („Vai de cei care se îmbată fără vin!" – *Isaia* 28, 1) şi poate să fie cumpătat şi cel care bea vin („Foloseşte-te de puţin vin pentru stomacul tău şi pentru desele tale slăbiciuni" – *1 Timotei* 5, 23). [...] Şi oare nu ne învaţă Apostolul: „Nu vă îmbătaţi cu vin, în care este desfrînarea, ci umpleţi-vă de Duhul" (*Efeseni* 5, 18). Acesta este beţia cea bună. [...] Umple mintea pînă sus cu Duhul, ca pe un pahar, ca diavolul să nu mai poată turna nimic în el! [...] Paharul nostru de bună beţie să fie potirul cel duhovnicesc, potirul neîntinat al sîngelui Celui Înviat, care nu îmbată, nici nu moleşeşte, ci ne întăreşte întru cumpătare. [...] De această beţie să ne îmbătăm, iar de la cealaltă să ne abţinem, ca să nu pîngărim acest mare praznic, al pămîntului şi al cerului deopotrivă. Căci bucurie mare este astăzi şi pe pămînt, şi în cer. Dacă, atunci cînd se întoarce un singur păcătos, este bucurie pe pămînt şi în cer [*Luca* 15, 7], cu cît mai mare bucurie va fi în cer cînd întreaga lume este smulsă din mîinile diavolului? Acum saltă de bucurie îngerii, acum se veselesc arhanghelii, acum heruvimii şi serafimii prăznuiesc împreună cu noi Învierea cea de a treia zi" (*cf.* Sf. Ioan Hrisostom, *Cuvîntări la praznice împărăteşti*, col. "Izvoarele Ortodoxiei" – 5, Tipografia Cărţilor Bisericeşti, Buc., 1942).

Răzvan CODRESCU

(Din vol. *Ghid pascal*, Editura Christiana, Bucureşti, 2009)

---

[1] Creştinii dreptcredincioşi mai postesc, prin rînduială bisericească, în miercurile şi vinerile de peste an, cu excepţia celor notate în calendar cu *Harţi* (dezlegare oficială de la postire, din raţiuni bisericeşti), precum şi de Înălţarea Sfintei Cruci (14 septembrie), de Ajunul Bobotezei (5 ianuarie) şi de Tăierea Capului Sfîntului Ioan Botezătorul (29 august).

[2] În simbolistica biblică, numărul **40** este tainic legat de răstimpurile „curăţirii": potopul a durat **40 de zile şi 40 de nopţi**; evreii au rătăcit prin pustie, cu Moise, **40 de ani**; Iisus s-a retras în pustie şi a postit **40 de zile** etc.

[3] Cu rare excepţii (bolnavi grav, muribunzi etc.). Împărtăşirea nu se face fără osteneala prealabilă a postirii şi fără mărturisirea păcatelor (iar dacă se face, e spre osîndă). Duhovnicul care te spovedeşte este cel care te dezleagă să te împărtăşeşti.

[4] În Joia Mare (avîndu-se în vedere asprimea deosebită a zilelor următoare), se admit totuşi două mese şi chiar consumul măsurat de vin şi ulei, dar în această privinţă nu există un acord perfect între toate ariile ortodoxe.

GHEORGHE LALA – CEL MAI BUN DINTRE NOI

Pentru „șmecherul" orientat, a cărui filosofie de viață este „să-și salvaze pielea" în toate împrejurările, ca și pentru cetățeanul „înțelept", a cărui filosofie de viață este să stea cuminte „la locul lui", un gest precum cel al lui Gheorghe Lala, creștinul ortodox din Brașov care a murit urmărind cu mâinile goale un criminal înarmat, înseamnă o nebunie, dacă nu de-a dreptul o prostie (nu s-a spus până și despre eroii-martiri ai „revoluției române" din decembrie '89 că... „au murit ca proștii"?). Trăim, din păcate, într-o lume în care un astfel de gest gratuit și jertfelnic nu doar că ar fi asumat de foarte puțini, dar nici măcar nu se mai bucură de adevărata înțelegere a sublimității lui. Cei mai mulți dintre noi, nimeriți în contextul respectiv, s-ar fi făcut mici și s-ar fi tras de-o parte, iar apoi s-ar fi felicitat în sinea lor că „s-au scos" fără să pățească nimic. Mortul, săracul, să-i fie țărâna ușoară! Noi mergem înainte, vii și nevătămați, spre paradisul „european", în care-ți este garantat inclusiv dreptul inviolabil de a nu-ți păsa...

Gheorghe Lala a întruchipat până în ultima clipă a vieții lui un gen de om pe cale de dispariție: genul de om căruia *îi pasă* și este gata *să-și pună viața* pentru semenul lui, sau pentru un principiu în care crede. Un om cu conștiința și instinctele nepervertite, care, nimerit în locul nepotrivit și la ceasul nepotrivit, n-a stat să delibereze, ci a făcut ceea ce a simțit că *se cădea* să facă.

Gheorghe Lala avea 55 de ani și, deși fusese ofițer de carieră (toți și-l amintesc ca pe un om și ca pe un coleg exemplar), „nu era un atlet cu mușchii dăltuiți în sălile de sport, nu avea alură de justițiar ori superman și nici o cât de cât notorietate care să-l facă vandabil după gustul și criteriile zilelor noastre. Purta ochelari, iar zâmbetul și lumina ce i le-am descoperit pe chipul rămas în cele câteva fotografii par să întunece puterea de înțelegere a arealului care i-a supraviețuit și căruia ne este dat să-i fim contemporani. Sau complici..." (Răzvan Ionescu, "Povara omului deosebit", în *Gazeta de Transilvania* de sâmbătă 14 februarie 2009).

Eroii nu sunt produsul întâmplării, cum ni se pare uneori, ci al unei lungi deveniri interioare care îi face capabili de a acționa eroic la "plinirea vremii" lor, dându-și firesc adevărata măsură, cu seninătatea datoriei împlinite (față de Dumnezeu, față de semeni și față de propria lor conștiință). Gheorghe Lala nu era doar un ofițer pensionat sau un contribuabil cu taxele la zi, un actant corect al "societății civile", ci un mădular viu al Bisericii lui Hristos (care instituțional, în paranteză fie spus, aproape că nu s-a sinchisit de cazul lui, măcar cât de al nefericitului handbalist Marian Cozma, cel asasinat în Ungaria); nu numai că era un om credincios, dar ctitorise biserică la Predeal (și timp de 15 ani îi oferise ajutor constant, după puteri), unde a și fost îngropat cu onoruri militare. "Instituția" bisericească nu s-a arătat cu nimic mai receptivă la măreția curată a gestului său decât "instituțiile" civile care-l au pe conștiință (poliție, justiție etc.). S-au sinchisit public doar câțiva apropiați și câțiva gazetari (iar dintre aceștia din urmă, unii mai mult sub fascinația impură a "faptului senzațional", după meteahna fatală a breslei). Nu se poate spune că jertfa lui Gheorghe Lala a trecut neobservată, dar nici că a mișcat semnificativ conștiința amorțită și opacă a lumii în care trăim.

Gheorghe Lala era, ca orice creștin împlinit în lume, un duios și devotat tată de familie. Dar "a uitat" să se gândească la sine și la familia lui atunci când s-a luat, pe strada "15 Noiembrie" din Brașov, joi 29 ianuarie 2009, după criminalul eliberat dintr-un penitenciar de maximă siguranță... ca să se opereze de glaucom. Reacția lui spontană, atât de necondiționat omenească și creștinească, mi-a adus aminte de cuvintele unui alt Gheorghe, vrednicul de pomenire părinte Calciu-Dumitreasa, "nebunul pentru Hristos" al sinistrei "iepoci de aur", deținut politic timp peste 20 de ani: "Cine are ca îndreptar de conștiință pe: «Eu am copii de crescut» [...], acela are, în loc de suflet, un mecanism teleghidat..." (*Cuvânt suplimentar către tineri*, 1978). Gheorghe Lala a refuzat șansa de a supraviețui ca "mecanism teleghidat", ci a ales să moară ca un tată de care să nu-ți fie rușine.

D-l Răzvan Ionescu își încheia articolul citat din publicația brașoveană cu acest fragment de poem și cu explicația lămuritoare pe care-mi îngădui și eu să le reproduc aici, fără comentarii de prisos:

"Trăim într-o eră în care nesimțirea este dominantă/ Și apreciată,/ Iar bunătatea și sensibilitatea sunt luate în derâdere/ Și nimic mai mult./ Societatea îmi prezintă cu eleganță/ Minunatul sentiment de scârbă/ Și îmi hrănește un demon interior numit furie/ Cu un sortiment complex și delicios/ De prostie/ Ce îți poți dori mai mult de la valorile adevărate ale lumii/ Bazate pe popularitate și nu pe calitate,/ Ce îți poți dori mai mult de la lume,/ Dacă nici măcar tu nu te oboseșți să faci/ Nimic...

Nu vă grăbiți să le judecați! Aceste versuri nu le-am scris eu. Autorul lor este un adolescent care, peste numai câteva luni, la 7 iunie 2009, va împlini 16 ani. Îl cheamă Sebastian, iar versurile le-a scris pe 13 ianuarie 2009, cu două săptămâni ÎNAINTE ca tatăl lui să moară. Pe tatăl lui îl chema Gheorghe. Gheorghe Lala".

Dumnezeu să-l odihnească în ceata drepților pe robul Său Gheorghe, iar pe robul Său Sebastian să-l facă vrednic – în viață și în moarte – de a-l fi avut drept tată pe cel mai bun dintre noi.

Răzvan CODRESCU

RĂSPUNS GUVERNAMENTAL

La sfîrșitul lunii noiembrie 2008, 16 organizații din România au adresat o Scrisoare Președintelui Traian Băsescu, Guvernului și Parlamentului României, semnalînd acte grave de instigare la ură religioasă și națională, precum și încălcarea libertății religioase și de gîndire a creștinilor ortodocși în cazul închiderii silite, la Iași, a Expoziției „Destine de martiri"*. Scrisoarea de răspuns poartă numărul 15D/13250 din 10.12.2008 și a fost primită prin poșta electronică în data de 7.01.2009.

Secretariatul General al Guvernului României a comunicat semnatarilor că memoriul "a fost transmis spre informare și analiză Ministerului Justiției și Libertăților Cetățenești și Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului". Avînd în vedere caracterul complex al memoriului, care nu s-a limitat la simpla semnalare a abuzurilor comise în cazul închiderii Expoziției „Destine de martiri", ci analizează scăpările și ambiguitățile unei Ordonanțe de Guvern, anume 31/2002, soluționarea cererilor înaintate de cele 16 organizații "necesită timp". Acest timp poate fi scurtat de insistența și consecvența demersurilor făcute în acest sens, dar mai ales de un număr cît mai mare de semnături care să sprijine inițiativa de modificare a Ordonanței nr. 31/2002. Ordonanța cu pricina, care anunță pedepse de pînă la 5 ani de închisoare pentru „antisemitism", în condițiile în care antisemitismul nu este definit, riscă să devină un focar de conflicte pe fond religios și național.

În scrisoarea celor 16 organizații, printre altele, se spune: „Creștinii ortodocși protestează împotriva discriminării de orice fel, condamnînd ideile și manifestările fasciste, rasiste sau xenofobe, invitînd instituțiile și autoritățile statului să se mențină în limitele unei democrații reale, care să asigure dreptul la opinie și credință. Orice aspect al vieții sociale, precum și orice perspectivă asupra fenomenelor și evenimentelor istorice poate constitui obiect de cercetare sau de dezbatere pentru oricine, atîta timp cît prin aceasta nu este pusă în pericol viața nimănui și nu se încalcă ordinea publică și drepturile fundamentale ale omului. Ordonanța nr. 31/2002, prin unele puncte ale sale, creează un precedent de cenzurare a ideilor și credințelor, reinstaurînd în România un regim de teamă și persecuție pe motiv de opinie sau credință".

Reprezentanții organizațiilor semnatere sînt creștini ortodocși și militează pentru dreptul la cinstirea memoriei colective a Bisericii Ortodoxe Române. În cazul închiderii silite a expoziției "Destine de martiri" a fost defăimată memoria martirilor români din temnițele comuniste, față de care credincioșii ortodocși români manifestă o evlavie firească, conformă tradiției milenare a Bisericii. Ofensele aduse celor șase martiri ale căror dosarele au făcut obiectul expoziției, de către directorul Institutului pentru Cercetarea Holocaustului și aliații săi din presă, se constituie în defăimare a memoriei colective a Bisericii Ortodoxe Române și lezarea sentimentului religios a milioane de creștini ortodocși din România și din întreaga lume.

Grupul care a inițiat memoriul de reabilitare a imaginii martirilor ortodocși români din perioada dictaturii comuniste își va continua demersurile în fața autorităților statului român și a forurilor internaționale. În viitorul apropiat va fi elaborat un plan al acțiunilor care să-i implice pe toți cei care se simt solidari cu martirii din închisorile comuniste și cărora le pasă de soarta Bisericii în lumea și timpul în care am păsit. *(Sursa: Blogul ieromonahului Savatie Baștovoi)*

---

* Scrisoarea a fost publicată și în numărul pe decembrie 2008 al Punctelor cardinale (pp. 6-7).

PĂRINTELE CALCIU, RĂSCUMPĂRĂTORUL

(urmare din numărul trecut)

Nu i s-a permis să reia studiile de Medicină, ci a studiat Filologia la secția de Limba franceză. După o perioadă de pregătire spirituală specială, s-a înscris, întru făgăduința făcută Domnului, și la Teologie, urmînd o perioadă în paralel ambele facultăți, și, în ciuda unor șicane ale Securității, a izbutit să isprăvească studiile.

A devenit preot-profesor la Seminarul Teologic din București. Inima lui caldă, cultura teologică și sensibilitatea duhovnicească l-au apropiat de elevii săi, cu o parte din ei alcătuind un grup de rugăciune și de viață curată și curajoasă întru Hristos. La cutremurul din 1977, cînd s-a dărîmat o parte a internatului Seminarului, părintele Calciu a fost singurul care a cutezat să intervină prin ruinele nesigure, pentru a dezgropa elevii prinși sub dărîmături. Pe vremea aceea, Ceaușescu începuse deja acțiunea de persecuție religioasă, cu dărîmări de biserici, și exista un plan de mutare a Patriarhiei și Seminarului la marginea orașului.

În acest context, părintele Calciu s-a ridicat din nou împotriva balaurului. Perfect conștient de lupta pe care se încumeta să o lupte, fiind cununat și avînd un copil de 12 ani, a hotărît să tragă sabia cea tăioasă a cuvîntului. În Postul Mare al anului 1978, în fiecare miercuri, a ținut cîte o predică în care a apărat mai cu seamă Biserica de atacul materialismului comunist. Au fost cele *Șapte cuvinte către tineri*. Corpul preoțesc-profesoral și ierarhia, blocați în înspăimîntarea lor – căci de oameni se temeau și de Dumnezeu nu se rușinau –, nu l-au susținut, ci dimpotrivă. În ultimele săptămîni s-a ajuns ca elevii Seminarului să fie încuiați în dormitoare, pentru a nu putea asculta cuvîntul cel viu. Dar sămînța cea bună nu a căzut în deșert, căci studenți și tineri din tot Bucureștiul veneau să o primească. Părintele Calciu a avut de suferit mai întîi din partea casnicilor Bisericii sale, iar numai apoi din partea autorităților comuniste.

Dumnezeu nu a îngăduit ca el să fie arestat înainte de a-și rosti toate cele șapte cuvinte, care sînt un model omiletic neegalat, căci ele nu au doar încărcătura cuvîntului, ci și a jertfei personale a singurului curat apărător al Bisericii de atunci. Apoi, însă, s-a întîmplat ceea ce era de așteptat, adică a fost arestat și condamnat pentru o acuzație ridicolă (furnizare de informații unei puteri străine!). A fost anchetat în condiții infernale, uneori cîte 48 de ore fără pauză, dar a găsit în rugăciune resursele trebuincioase pentru a rezista și, de la un moment dat, a refuzat să mai răspundă la orice fel de întrebări.

A fost condamnat la "numai" 10 ani de închisoare și eliberat după 6. Spre deosebire de prima închisoare, la a doua a fost singur între deținuți de drept comun. Și de data aceasta Securitatea a încercat exterminarea sa fizică și, deși au fost întrebuințate foarte multe metode, nici acum nu a reușit. Nici măcar atunci cînd părintele Calciu a ales să facă greva foamei pînă în stadiul în care nu se mai putea ridica de pe pat. În toată această perioadă s-au întîmplat mai multe lucruri minunate, în care purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru slujitorul său s-a arătat limpede. De pildă, doi condamnați pentru omoruri grave, săvîrșite prin cruzimi, au fost năimiți să-l ucidă și pe el, dar după cîteva săptămîni aceștia i-au mărturisit și au șezut în genunchi cînd părintele săvîrșea Sf. Liturghie în celulă. Nu s-a îmbolnăvit niciodată și nu a luat nici un medicament. Canonul rugăciunii i-a fost singura pavăză.

În această vreme de întemnițare, viețuirea duhovnicească a părintelui Calciu a fost atît de adîncă, iar anecdotica penitenciară atît de densă, încît ea a răscumpărat toată nebunia și disoluția celor liberi. Ea ar trebui să ocupe un capitol esențial al istoriei bisericești oficializate azi în România.

A refuzat să formuleze cererea de grațiere care i se propunea socotind că asta ar însemna că se recunoaște vinovat. Fără a apela la "grația" lui Nicolae Ceaușescu, a fost eliberat în urma presiunilor occidentale, provocate de intelectualitatea română din diaspora, între care Mircea Eliade și Eugen Ionescu.

Eliberat în 1984, a trăit o libertate de coșmar, urmărit 24 de ore din 24 – toți cei care intrau în blocul unde locuia erau legitimați de securiști. Deși, la ordinul personal al lui Ceaușescu, constituia un obiectiv principal al serviciilor secrete, a ieșit la un moment de sub urmărirea grupelor operative, pentru a se întîlni cu un episcop de la care nădăjduia ajutor

"Singura șansă de supraviețuire a creștinismului răsăritean este aceea a unui război întru Cuvînt. Soluția noastră e aceea a lui Calciu-Dumitreasa..."

Monahul Nicolae Steinhardt

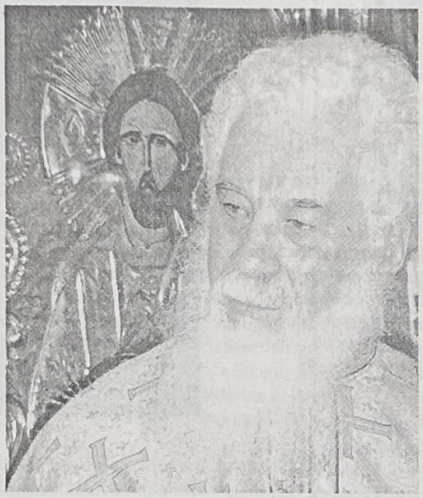

pentru continuarea acțiunii sale. Preasfințitul nu l-a primit, așa că singurul cîștig a fost că a gustat o zi de adevărată libertate și satisfacția de a dovedi sistemului materialist că nu din neputință, ci pentru deplina asumare a condiției sale nu evadează sau nu fuge.

Nu i s-a permis să aibă nici un fel de loc de muncă. Toți membrii familiei erau supuși unor inepuizabile șicane absurde. Singurul prieten rămas constant lîngă el, în ciuda amenințărilor Securității, a fost Marcel Petrișor, camaradul din Casimca. La 6 august 1985, părintelui i s-a îngăduit să părăsească România, țara în care minimele elemente de subzistență îi erau refuzate.

A trăit în exil în Statele Unite pînă la moarte, ca preot al unei comunități românești care înțelegea într-o oarecare măsură cine este păstorul ei. După 1989, a venit în România de cîte ori i-au îngăduit slujirea și timpurile, iar felul primirilor au variat între a fi căutat de mineri spre a fi linșat (într-o altă țară poate că ar fi fost interesant de știut cine îl voia eliminat). În martie 1990, și a fi sărutat pe obraz de vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist, în anii 2000.

Anual, duhul iubirii de țară și de oameni ei, de mînăstiri, de trăitorii din ele și de neamurile mele mă mînă spre locurile copilăriei, ale bucuriilor și ale suferințelor trăite acolo, comoara cea de mare preț a viețuirii mele în România vreme de 60 de ani, pînă la timpul înstrăinării acum 18 ani. Parcă o prăpastie fără fund mi-a despărțit viața în 1985, mai adîncă și mai lată decît prăpastia închisorilor. Poate pentru că, fie și în închisoare, viața mea se petrecea în pămîntul țării; poate pentru că trăiesc mereu în perspectiva următoarei vizite pe care o voi face în țară, trecînd peste un ocean de apă și de amintiri, la fel de imense [1].

În toamna lui 2006, știind că se apropie de marea trecere, a venit ca de obicei în România și a lăsat cu limbă de moarte să fie înmormîntat la Mînăstirea Petru-Vodă. La trei zile de la întoarcerea în America, unde fiul său nădăjduia să îi îmbunătățească starea sănătății, părintele Gheorghe Calciu, răscumpărătorul, a trecut din Biserica luptătoare în Biserica triumfătoare. Dar încă și după asta au avut loc oarecari tulburări privitoare la el, întrucît anumite neînțelegeri păreau să facă imposibilă îngroparea la Mînăstirea Petru-Vodă. S-a propus chiar înmormîntarea în curtea Seminarului Teologic din București, dar, deși aceasta era o extraordinară cinste, rudeniile lui trupești și duhovnicești au ales să facă tot s-a cerut pentru cea din urmă vrere a părintelui. Și ea s-a împlinit.

Iar la mormîntul lui, din cimitirul călugăriei pe care a jinduit-o în taină, vin peste an oameni din toată lumea.

* * *

Anul trecut, în sîmbăta parastasului, înainte de Sf. Liturghie, s-a slujit la mînăstire Acatistul Bunei Vestiri, potrivit tipicului monahal. Era o dimineață umedă și întunecată de noiembrie, iar mirenii urcaseră muntele pe un drum noroios. După întîiul Acatist, s-a slujit și Acatistul Mărturisitorilor Români din Închisori, iar în timpul acestuia a început o ninsoare care a continuat de-a lungul Liturghiei și al pomenirii. Cei veniți pentru parastas au dus colivele la mormînt, purtîndu-le pe covorul imaculat care anulase orice posibilitate de întinare. Mormîntul însuși, care fusese frumos acoperit din dragoste monahală cu cetină și flori, era înălbit de așternerea cerului cu podobia cea mai presus de puterea omenească.

Și muntele s-a fost cuprins de psalmodia monahiilor de la Diaconești, cărora părintele le scrisese: *După ce voi muri, Prea Cuvioase Maici, [...], să veniți cîteodată la mormîntul meu să-mi cîntați din pricesnele Aiudului. Cred că acolo noi am epuizat ființa umană prin spulberarea contradicțiilor despre care cîntați, și sînt convins că „n-am ride azi, de n-am fi plîns aseară..."* [2].

* * *

Mult mai mult decît pînă astăzi trebuie scris și spus despre părintele Gheorghe Calciu, cel care din talanții săi, de la excelența ratiunii pînă la rugăciunea izbăvitoare, de la rafinamentul umorului pînă la vasta cultură și de la rezistența fizică pînă la anvergura mistică, a dat pînă în ultima clipă slavă lui Dumnezeu.

Și știind lucrarea întregii viețuiri a părintelui Gheorghe Calciu, poate că ne vom încredința mai lesne că nu e poveste și nici literatură că "dragoste mai mare decît aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi" (*Ioan* 15, 13).

Iar lumea răscumpărată de el va trebui să-l răscumpere ea însăși, cît mai este încă vreme, întru mijlocirea mîntuirii.

Lucian D. POPESCU

---

[1] "Călătorie prin duhul României", serial publicat în *Buletinul parohial* al Bisericii Românești "Sfînta Cruce" din Alexandria (lîngă Washington D. C.), în perioada oct-dec. 2003, preluat în *Puncte cardinale*, oct.-dec. 2003, și în volumul *Părintele Gheorghe Calciu, Mărturisitorul prigonit. Predici, eseuri și meditații religioase*, Ed. Crigarus, Piatra Neamț, 2007.

[2] *Viața Părintelui Calciu, după mărturiile sale și ale altora*, ediție îngrijită la Mînăstirea Diaconești, Ed. Christiana, Buc., 2007, p. 321.

ION HALMAGHI A URCAT LA CER

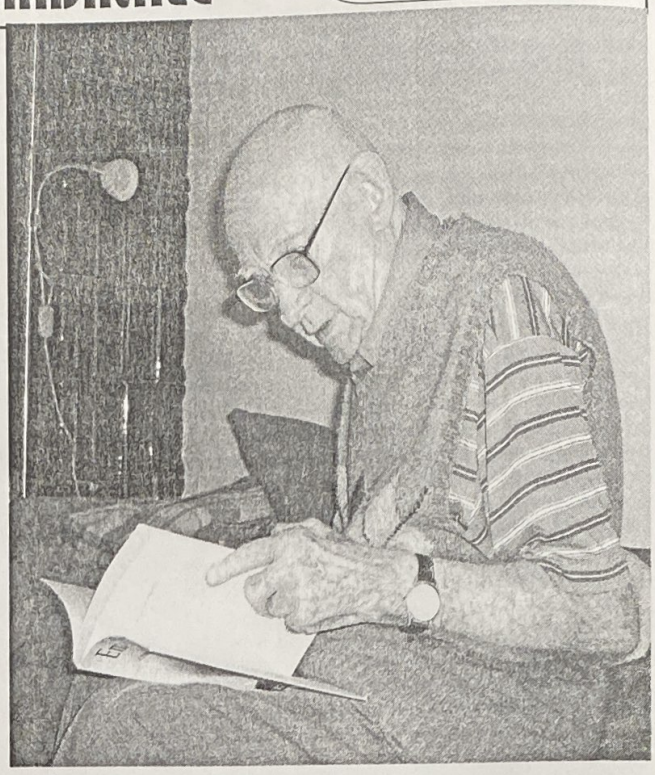

Noi am învăţat şi nu uităm că moartea este numai poarta ce trebuie trecută pentru ca omul, făptura dăruită cu chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, să poată învia. Iar credinţa aceasta a tuturor creştinilor este înscrisă în codul genetic al „Românici profunde".

În dimineaţa zilei de 16 februarie 2009, a fost să treacă prin această poartă, din „România profundă" de jos în „România eternă" de sus, românul exemplar şi omul de cultură Ion Halmaghi („Nenea Geani", pentru cei mai apropiaţi), un adevărat patriarh al iubirii de neam, care împlinise nu demult vârsta de 90 de ani.

John/Ion Halmaghi s-a născut pe 20 decembrie 1918, în Statele Unite ale Americii (Alliance, Ohio), unde emigraseră părinţii săi, ardeleni din Ţara Făgăraşului, din Scorei. A revenit cu ei în satul părintesc la vârsta de 6 ani şi jumătate. Aici a căpătat primele noţiuni de cultură românească autentică şi a cunoscut valorile satului românesc, pe care nu le-a mai pierdut niciodată. Rămas de timpuriu orfan de tată, va absolvi şcoala primară şi Liceul „Gh. Lazăr" la Sibiu, apoi Facultatea de Filosofie din Bucureşti. Activând în echipele studenţeşti de sociologie iniţiate de profesorul Dimitrie Gusti şi conduse prin anii 1938-1939 de Traian Herseni, în grupa Ştefaniei Cristescu, în Ţara Făgăraşului, a strâns date despre valorile culturii tradiţionale, despre obiceiurile şi mai ales despre graiul poporului din zona etno-lingvistică a copilăriei sale.

Născut o dată cu România Mare, Ion Halmaghi va îndura, pentru libertatea şi demnitatea neamului său, pentru curajul de a se manifesta ca român şi creştin, 15 ani de temniţă grea sub comunişti, la Jilava şi la Aiud (1949-1964). Făcuse parte din organizaţia Frăţiilor de Cruce, iar prin intermediul lui Viorel Tănase luase apoi legătura, la Sibiu, cu Nicolae Petraşcu. Mai târziu, în exil, avea să devină un apropiat al comandantului Horia Sima.

În anul 1965, după eliberarea din închisoarea politică, a emigrat în America (al cărei cetăţean era prin naştere), după un an reuşind să îşi aducă peste Ocean şi soţia, pe doamna Aneta Nectara Lanivski, născută în Cernăuţi, în familia preotului ortodox Zuca. A devenit, după absolvirea la Pittsburgh a unui curs universitar de *Master of Library Science*, bibliograful Secţiei de Umanistică a Universităţii din Pittsburgh, Pennsylvania, şi a funcţionat în paralel acolo ca profesor universitar, predând cursuri de limba română, de filosofie, de cultură şi civilizaţie românească, de unde s-a pensionat. A fost cu precădere mesagerul de înaltă ţinută intelectuală al tradiţiilor şi valorilor româneşti printre studenţii din Statele Unite, dar şi printre ceilalţi americani sau diverşi occidentali cu care a intrat în contact pe teritoriul Lumii Noi, mai bine de treizeci de ani din viaţă.

A făcut parte din grupul fondator al Institutul de Cercetări Româno-American (American-Romanian Institute for Research Inc.) de pe lângă Universitatea din Pittsburgh, ocupând şi funcţia de director al acestuia, iar din 1975 a fost director-fondator al prestigioasei publicaţii a institutului, *Romanian Sources* (*Izvoare româneşti*); a fost, încă din 1965, redactor al ziarului *Unirea* – oficios al Episcopiei Greco-Catolice; a fost cronicar politic la ziarul *Cuvântul Românesc* din Canada, editat de George Bălaşu, unde semna cu pseudonimul **Ion Boieru** la rubrica „Cronica vremii", pe care a onorat-o vreme de şapte ani; a colaborat la revista *America* – organ oficial al „Uniunii şi Ligii" – şi la alte publicaţii ale exilului românesc; a condus revista *Drum*, împreună cu Nicolae Petra, după decesul lui Vasile Posteucă, din 1972. A participat cu regularitate la „Săptămânile Câmpului Românesc" de la Hamilton (Ontario, Canada) şi a fost unul din iniţiatorii ROMFEST – manifestare bienală a exilului românesc, unde vocea lui Ion Halmaghi a răsunat întotdeauna ferm împotriva comuniştilor şi a acoliţilor acestora din lumea liberă.

A revenit în ţară, la Sibiu, în 1997, publicând următoarele volume: Ion Boieru, *Criza politică contemporană şi exilul românesc. Articole publicate sub titlul „Cronica vremii" în ziarul „Cuvântul Românesc", Hamilton, Canada, 1976-1982. Volumul I*, Criterion Publishing, f. l., f. a, 300 pagini; Ion Boieru, *Cronica vremii: 1976-1982. Volumul I*, ediţia a doua a precedentului volum, prefaţată de Mircea Nicolau, Editura Scara, Colecţia "Memoria prezentului", Bucureşti, 2005, 296 pagini; Ion Halmaghi, *Memoriile viitorului. Adunate din perspectiva celor 15 ani de închisoare şi de luptă politică anticomunistă în perioada de libertate*, Editura Mesagerul de Făgăraş, 2007, 222 pagini. Câteva dialoguri întreţinute de Ion Halmaghi cu Mihai Posada au apărut în revistele *Viaţa Românească* din Bucureşti (2005), sau *Origini/Romanian Roots* din Norcross, GA, USA. O carte – dintr-o posibilă serie de monografii în dialog – anunţată de Mihai Posada şi intitulată *Cu Ion Halmaghi, prin istoria asumată*, din care au apărut dialogurile pomenite mai sus, se află în curs de editare.

După pensionare, Ion Halmaghi a revenit în România şi din dorinţa de a-şi trăi ultimii ani în locurile pe unde a copilărit, între ai săi, pe care atât de mult i-a iubit, cu suflet curat şi inimă caldă, până la moarte. Nepoata de soră, Paula Sânmărghiţan, îşi amintea o vorbă memorabilă a unchiului său: *„De toate relele lumii poţi trece, cu o infinită bunătate"*.

A decedat la vârsta de 90 de ani, în casa părintească, unde şi-a trăit ultimii ani alături de nepoţii Paula şi Ioan Sânmărghiţan, Mihai şi Sabina Dragotă, care l-au iubit şi l-au ocrotit creştineşte. E casa unde îşi amintea că s-a reîntors din închisoare şi, la vreme de noapte, mama lui – Susana – nu l-a mai recunoscut din prima clipă...

Ca dovadă a credinţei în Dumnezeu care i-a călăuzit paşii întreaga viaţă, să ascultăm un îndemn din discursul emblematic al lui Ion Halmaghi:

Ne-am înfruptat destul din bunurile lumii, din libertăţile amăgitoare ale vieţii sociale, din bucuriile mărunte ale materiei. Ne-am răsfăţat destul în amăgirile noastre, pe care ni le-a oferit din plin istoria contemporană. Ne-am risipit şi destrămat în cursul anilor, fără leac şi fără limită.

Să revenim la noi înşine. La tot ce este mai rodnic, mai adânc, mai semnificativ în viaţa noastră, la plenitudinea vieţii pe care ne-o oferă spiritul. De aceea a venit Iisus pe pământ, să ne aducă prin Logos calea cea adevărată a vieţii noastre, calea Spiritului.

Pe această cale s-a format poporul român în istorie, pe această cale a supravieţuit şi pe această cale a creat cultura sa originală. Tot pe această cale va supravieţui şi îşi va câştiga deplin libertatea sa.

Pentru a ajuta poporul român să-şi câştige libertatea sa istorică, în eforturile noastre de aici, din lumea liberă, întâi de toate avem nevoie noi înşine să ajungem la libertatea spirituală a vieţii noastre, care singură este izvor de forţă, energie, voinţă, unitate şi adevăr.

Această libertate spirituală o găsim în viaţa noastră interioară, în sufletul nostru creştinesc, nu în legile şi constituţiile ţărilor unde trăim. Nu în afară, nu în exterior, ci în profunzimile sufleteşti ale vieţii noastre.

Iisus ne ajută să ne regăsim în interiorul nostru izvoarele cele vii ale spiritului nostru personal şi românesc şi să redevenim ceea ce suntem în realitate, creştini adevăraţi şi români adevăraţi. („Exilul românesc şi Naşterea Domnului", în *Cuvântul Românesc*, Hamilton, decembrie 1976).

Mihai POSADA

PR. IOAN SĂBĂU

În ziua de 16 februarie 2009 a trecut la Domnul venerabilul preot Ioan Săbău, la vârsta patriarhală de 95 de ani. Plecarea dintre noi a lăsat un gol imens în sufletele preoților și credincioșilor din județele Hunedoara, Alba, Arad și din alte localități ale țării pe unde părintele a slujit și a vestit cu mult zel cuvântul Evangheliei. Glasul său a bătut la multe suflete înțelenite de păcate, pe care le-a făcut să rodească, a alinat multe suferințe și dureri, a semănat multă dregoste în sufletele credincioșilor.

Deși a suferit enorm în închisorile comuniste, nu s-a plâns niciodată și nu a căutat răzbunare, ci a rămas același om plin de iubire față de Dumnezeu și față de țară. Nu a abdicat niciodată de la principiile sale, ci a ars ca o lumânare pe altarul Bisericii și al țării, suferind multe necazuri din partea autorităților comuniste, care nu l-au admis să slujească într-o catedrală, ci a fost ținut în localități mărunte. Cu toate acestea, nu i-au putut stinge flacăra credinței, ce a strălucit acolo ca un far călăuzitor pentru preoți, călugări, călugărițe și credincioși, care s-au încălzit și luminat de la ea.

Ioan Săbău s-a născut la 20 octombrie 1914 în satul Folt, jud. Hunedoara, într-o familie de țărani credincioși. Aici a copilărit împreună cu fratele și sora sa, urmând școala primară și gimnazială. A trecut apoi la Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăștie, unde s-a distins ca elev eminent. După absolvirea liceului, s-a înscris la Facultatea de Teologie din Cernăuți, unde a avut profesori străluciți, de la care a dobândit o aleasă cultură și dragoste de neam. Îmi povestea că, atunci când era student, românii din Cernăuți erau în minoritate și nu reușeau să se afirme. Un bătrânel din zona Sibiului a deschis un chioșc de ziare și mărunțișuri, iar studenții făceau coadă la prăvălia lui, deși în jur erau multe asemenea cu mărfuri mai ieftine, pentru a-l susține și a-l ajuta să progreseze. Azi parcă s-au pierdut aceste sentimente naționale.

Părintele Ioan Săbău s-a apropiat și de profesorii săi, iar după război, când Bucovina de Nord a fost cotropită și ocupată, fostul decan și rector al Universității din Cernăuți, Vasile Gheorghiu, a locuit o bună bucată de vreme la fostul său student, Ioan Săbău, la Parohia Vinerea, din jud. Alba.

În anul 1935 își încheie studiile la Facultatea de Teologie din Cernăuți, luându-și licența cu note maxime. Tot în acest an se căsătorește cu o tânără licențiată în Filologie, Alexandra din Cernăuți, apoi este hirotonit preot la Sibiu de Mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan. La prezentarea sa în fața mitropolitului, părintele Ioan i-a cerut acestuia cea mai slabă parohie din Mitropolie. La auzul acestor cuvinte, mitropolitul a exclamat: „Fiule, vino să te sărut, că așa ceva nu mi-a cerut nimeni de când sunt mitropolit!". Iată omul plin de râvna de a-și împlini misiunea preoțească oriunde va fi rânduit! Așa a fost părintele Ioan Săbău toată viața: un îndrăgostit de lucrarea sa preoțească.

A slujit în parohiile Ceru-Băcăinți (o localitate mică din jud. Alba), apoi la Renghet din jud. Hunedoara, iar din 1940 la Vinerea din jud. Alba.

În acest timp tânărul preot și soția sa trec prin grele încercări și necazuri: în anul 1939 este arestat de regimul Antonescu, în anul 1940 este operată doamna preoteasă la Spitalul din Cluj, apoi o pierd pe fetița cea mică, Doina-Gabriela, iar în anul 1948 este arestat din nou.

S-a mângâiat cu fiica Cecilia, care a ajuns medic și care le-a purtat de grijă până în ultimele clipe, și mai târziu cu nepotul Alexandru și copii lui.

Au urmat și câteva momente de satisfacție și bucurie sufletească. În Parohia Vinerea a început construcția unei mari catedrale, fiind o parohie cu peste 1000 de familii, pe care o duce la bun sfârșit și este sfințită în anul 1958. Însă după târnosirea bisericii este arestat din nou, îndurând ani grei de temniță, până în 1964, când este eliberat.

Fiind considerat periculos de regimul comunist, nu a fost admis într-o parohie de grad superior, ci tot într-o parohie mică, de țară, la Bobâlna, jud. Hunedoara. În anul 1965 își începe activitatea aici, unde repară și pictează bisericile, apoi amenajează casa parohială. Aici slujește cu mult zel și sfințenie până în anul 1994, când se pensionează.

Se retrage în satul său natal, Folt, unde continuă să slujească cu aceeași dragoste și unde a pictat cele două biserici. Deși înaintat în vârstă, a continuat să fie mereu în mijlocul preoților și credincioșilor, la mănăstiri, schituri, hramuri și conferințe, unde era primit și ascultat cu multă dragoste.

În zilele de 17 și 18 februarie o mulțime de preoți și credincioși l-au privegheat în bisericile din Folt și Bobâlna, înălțând rugăciuni către Dumnezeu pentru sufletul său. La această priveghere a participat și Î.P.S. Arhiepiscop Andrei de Alba Iulia.

În ziua de 19 februarie, în biserica din Bobâlna s-a oficiat slujba înmormântării, de față fiind P.S. Episcop Timotei al Aradului și Hunedoarei, împreună cu peste o sută de preoți, călugări și călugărițe, precum și sute de credincioși care s-au rugat pentru sufletul său și au vărsat lacrimi sincere pentru părintele pe care nu-l vor uita niciodată. Au elogiat viața părintelui P.S. Episcop Timotei și alți șase preoți, care au arătat vrednicia părintelui Ioan Săbău și care au fost formați în duhul slujirii sale.

Sicriul a fost purtat pe umeri de preoți și, după înconjurarea bisericii, a fost coborât în cripta familiei, alături de soția sa, unde vor aștepta împreună Învierea.

Pr. Laurian TOMOTAȘ,
Parohia Simeria

✝ PROF. MIHAI RĂDULESCU

La mijlocul lunii ianuarie, când ne părăsea poetul Grigore Vieru, iar românii se pregăteau să omagieze Unirea de la 1859 depunând flori la picioarele statuii lui Cuza de pe Dealul Patriarhiei, a plecat la Domnul și profesorul Mihai Rădulescu (n. 1936).

Poate unora nu le spune mare lucru numele lui, pentru că nu s-a înghesuit să apară în public, să facă mare caz de viața lui, trăită așa cum cere duhul creștinismului. Dar Mihai Rădulescu va rămâne în istoria noastră drept primul – și până acum singurul – care a editat o istorie a detenției de la noi. Asta și pentru că el însuși a fost deținut politic, în timpul studenției sale.

Mihai Rădulescu a fost arestat la 4 noiembrie 1956 pe motiv că a condus o demonstrație a studenților medicinești în Piața Universității, la care a convocat și numeroși colegi de la Facultatea de Filologie, unde era student în anul II. A trecut prin multe pușcării: Jilava, Gherla, Periprava, Salcia, Luciu-Giurgeni, după ce fusese anchetat la Ministerul de Interne.

După trei ani de detenție politică, timp în care a suferit de mai multe boli grave, a fost eliberat și și-a reluat studiile în 1963. Și-a luat licența în Limbă și literatură engleză și Limba română. S-a înscris la doctorat, sub îndrumarea profesoarei Zoe Dumitrescu-Buşulenga (viitoarea Maică Benedicta), dar, din cauza „petelor" din dosarul său, nu a avut voie să-și susțină teza.

Între timp a devenit profesor de liceu, apoi asistent al Facultății de Limba Engleză și al Institutului Pedagogic, iar în 1972 a fost numit prin concurs lector de limbă engleză și franceză la Institutul Teologic de Grad Universitar din București, de unde a ieșit la pensie, la 65 de ani.

A scris lucrări de beletristică, de istorie a detenției române sub comunism, a fost cercetător în domeniul artelor plastice și un harnic editor. După 1989 a fondat Editura Ramida, care a funcționat timp de zece ani, publicând cărți de memorii de detenție și religioase. Constatând că unii dintre foștii deținuți politici sau rudele rămase ale acestora nu pot publica o carte pe print, deși ar dori acest lucru, a renunțat la editura sa și a creat și susținut site-ul , unul dintre cele mai complete și lămuritoare ale fenomenului, dând astfel șansa exprimării tuturor celor care aveau ceva de povestit despre acele timpuri sumbre.

A publicat plachetele de versuri *Haiku-urile putrezirii de viu* și *Morții noștri vii din temnițe. Sonete*, volumul de povestiri *Decameronul din Nowhershire*, sub pseudonimul Alquain Foggrery, *Răvașe tămuite. Ceruri sfâșiate, Ospățul de prisos, Saloma și Iudeul*. A publicat și pe site-urile "Cercul Poeților", "Procesul Comunismului" din Canada, țară în care i-a apărut și volumul *Chemarea lui Dumnezeu în temnițele comuniste*. A colaborat la revistele "Luceafărul", "România Literară", "Ramuri", "Viața Românească", "Argeș", "Revista de istorie și teorie literară".

Dumnezeu să-l odihnească.

Daniela ȘONTICĂ

✝ CAROL PAPANACE

Cu Carol Papanace (17.04.1925 – 29.01.2009) s-a stins ultimul vlăstar al unei familii care a făcut istorie în dreapta și în stânga Dunării.

I-am fost coleg la Liceul „Nicolae Filipescu" din Bazargic, jud. Caliacra, și am suportat împreună calvarul celei de a doua dezrădăcinări – cea din Cadrilater, mai puțin dureroasă decât cea din văile, câmpiile și munții Pindului, acolo unde ne-am lăsat istoria de veacuri făurită de moșii și strămoșii noștri.

L-am reîntâlnit pe coridoarele Universității bucureștene după 1944, l-am talonat pe terenurile de sport ale Facultății de Drept sau B.N.R.-ului. Ne-am despărțit vremelnic, ca să ne reîntâlnim apoi prin celulele mute și reci de la Jilava, Pitești, Gherla, Aiud, Sighet etc., de sub tutela cruzilor temniceri Moromete, Goiciu, Koller, Crăciun, ca să nu vorbesc de cei din coloniile de muncă forțată înșirate de-a lungul Dunării ca niște mărgele: Giurgeni, Strâmba, Salcia, Periprava etc.

Mi-l reamintesc mereu ca pe un suflet mare, ca pe un caracter nobil și dârz, supraviețuitor al unor timpuri aspre, ce ne-au lăsat doar prea puține clipe de bucurie sau răgaz.

Să-ți fie ușoară, frate și camarade Carol, această ultimă trecere spre locul luminos și neprihănit ce ți-a fost hărăzit de Dumnezeu. Să te îngemănezi cu moșii și strămoșii tăi, cu cei pe care i-ai lăsat acolo, în locuri neștiute și fără de semne.

Odihnește-te în pace cu toți drepții neamului tău!

George CUȘA

20 DE ANI DE LA MOARTEA LUI VASILE NETEA

Era în ziua de 6 martie 1989 când s-a săvârşit din viaţă tatăl meu, căruia îi închin aceste rânduri.

De atunci încoace, în fiecare an, cu acest prilej, la biserica din Deda Mureş, preotul paroh Dumitru Fărcaş înalţă o slujbă de pomenire şi iertare. Concomitent, Dimitrie Poptămaş, preşedintele Fundaţiei Culturale "Vasile Netea", îi omagiază memoria printr-o sesiune de comunicări ştiinţifice, iar profesorul Gheorghe Dărăban, redactorul-şef al revistei *Vanet*, scoate un număr comemorativ, readucând în memoria elevilor de la liceul din localitate, care îi poartă numele, aspecte din viaţa şi opera sa. De asemeni, dintre rudele care au mai rămas, cu deosebire Eugen Ceontea şi soţia sa, Ana, merg la mormânt şi îl curăţă de vitregiile iernii, aşternând flori primăvăratice.

Este mult? Este puţin? Este tot ce se poate face pentru împlinirea unor datorii religioase şi laice prin care noi, urmaşii celui dispărut, putem contribui la reîmprospătarea prezenţei sale, deopotrivă exemplu de *credinţă ortodoxă* şi exemplu de *simţire naţională*.

E imposibil de delimitat la Vasile Netea o graniţă între fervoarea ortodoxă şi cea naţională. Ele se împletesc în linia dreaptă pe care şi-a parcurs cei 77 de ani de viaţă şi cei 60 de ani de activitate istorică şi literară, cu cele 40 de cărţi publicate (pe lângă sute de studii şi articole), cu 8 ani de închisoare politică şi cu rugăciunea cea de fiecare seară.

Îndeosebi în ultima sa carte, *Mureşul Superior, vatră de cultură românească*, publicată postum în anul 2006, prin grija preşedintelui Editurii Cuvântul, Aurel Borşan, ni se relevă, ca o veritabilă prelegere de istorie pentru generaţiile prezente şi viitoare, fundamentul credinţei sale în Dumnezeu şi în preoţimea cu dragoste de ţară şi neam. În 1988, când cartea a fost gata de predat la tipar, cerberii politruci ai cenzurii comuniste i-au refuzat manuscrisul, cerându-i, drept condiţie pentru publicare, scoaterea din text a ceea ce, după mintea lor îndoctrinată de ateism şi cult paroxistic pentru Ceauşescu, reprezenta o „prea mare abundenţă de biserici şi mânăstiri, de nume de preoţi, protopopi, episcopi, mitropoliţi şi patriarhi", lucruri total neconforme cu felul de scriitură atunci admisibilă. Refuzul tatălui meu a fost categoric: „Cum să renunţ la a arăta lupta preoţilor din satele ardelene, în a aprinde şi întreţine flacăra românismului?! Cine, în afară de ei şi învăţători, şi-a închinat viaţa propăşirii sentimentelor naţionale de nestins în inimile ţăranilor?!". Rezultatul: lucrarea nu a putut să apară. Autorul a murit astfel neîmpăcat cu autorităţile comuniste, dar împăcat, desigur, cu sine însuşi. Cu crezurile şi idealurile sale, sfinte şi de nealterat, în biserici, în preoţi, în ţărănimea română, din care s-a tras şi pe care a iubit-o, ca nimeni altul, toată viaţa.

În 1948, când şi-a susţinut doctoratul în Istorie, în faţa comisiei formate din Constantin C. Giurescu, Ioan Lupaş, Emil Condurachi şi Iorgu Iordan, a intrat în sală conducând spre prima bancă o pereche de ţărani îmbrăcaţi în port naţional. Opincile, cioarecii, sumanul şi cuşma erau tatăl lui, iar rochia de pânză, poalele, ia cusută cu mărgele şi năframa groasă cu ciucuri de lână – mama sa. „Dacă Liviu Rebreanu şi-a intitulat discursul de intrare în Academie «Laudă ţăranului român», eu am vrut să-mi intitulez luarea doctoratului printr-o laudă adusă părinţilor mei". Lelea Lucreţia şi badea Grigore i-au fost icoane purtate la piept, mândrie a sufletului şi dragoste a inimii. Dintre toate sentimentele, sentimentul pentru mama sa i-a fost cel mai profund.

Amintiri, amintiri... Cât spaţiu mi-ar trebui pentru a le enumera din îngrămădirea care mă năpădeşte?

Spaţiul prefigurat de Romulus Guga la 1 februarie 1982, când tata a împlinit 70 de ani: „În anul 1944, Vasile Netea a scris cartea *De la Petru Maior la Octavian Goga*, cuprinzând pagini din zbuciumata istorie a Transilvaniei. Acum, un alt istoric ar trebui să scrie continuarea acestei istorii, astăzi şi mai zbuciumate, cu titlul *De la Octavian Goga la Vasile Netea*". A murit Romulus Guga înainte de vreme, au murit şi speranţele născute în urmă cu 27 de ani, la sărbătorirea de la Deda, că vreun alt istoric s-ar învrednici să o scrie...

„Recunoştinţa e o floare rară, dragă Gelu". Cuvinte paterne, de neuitat, cărora foştii săi prieteni din defunctul Partid Naţional Ţărănesc Creştin Democrat şi din muribundul Partid (cică) Naţional Liberal, nu le-au răspuns nici până în ziua de azi. Cine să se înhame la aşa un căpăstru neaducător de bani într-o greţoasă economie de piaţă, în care cartea a devenit un produs nevandabil?

Noroc cu un om de talia lui Toader Buculei, care în anul 2000, cu mari eforturi financiare, a reuşit să publice *Clio încarcerată*, unde, pe lângă multe alte semnificative interviuri luate descendenţilor istoricilor care au suferit sau au murit în închisoare, a publicat şi interviul meu despre viaţa şi opera lui Vasile Netea. Sau cu tânărul octogenar Gabriel Constantinescu şi cu mereu proaspătul său ajutor Răzvan Codrescu, care an de an, cu fiece nouă comemorare, mi-au oferit posibilitatea de a-mi readuce tatăl în imediata atenţie a prezentului. Cui altcuiva, decât lor, ar trebui să mulţumesc? Fără astfel de oameni, iliescizarea, vadimizarea, funarizarea, becalizarea şi vanghelizarea spiritului transilvan şi românesc l-ar fi îngropat pe tata, definitiv, sub tarabele comuniste, neocomuniste, negustoreşti şi groteşti ale acestor atât de vajnici sşpeculatori ai democraţiei noastre originale.

„Nu există compatibilitate între a fi român şi a fi comunist. A fi comunist înseamnă a fi fără Dumnezeu. A fi român înseamnă a fi creştin". Filă de testament nescrisă, dar întipărită în sângele meu, dincolo de orice testament olograf autentificat la vreun notariat.

„Munţii Apuseni sunt inima Transilvaniei, iar Transilvania este inima României". Altă filă. Altă inimă pe care o simt bătând cu aceeaşi ritmicitate neîntreruptă.

Şi câte alte asemenea file nu ar fi de înrămat şi de pus pe pereţii unor clase şcolare şi amfiteatre studenţeşti, ca reprezentând expoziţia, fără vernisaj, a tablourilor cu subiect religios şi naţional pe care tata le-a zugrăvit spre vederea posterităţii!

De nenumărate ori m-am întrebat – şi te întreb şi pe tine, stimate cititor – la ce folosesc sacrificiul şi suferinţa în numele unei drepte credinţe, la care cu nici un chip nu ai vrut să renunţi? Întrebare la care nu îmi pot răspunde niciodată pe deplin. Mă uit la Transilvania şi la România de azi. La lumea din jur. Unde sunt „Crăişorul Horia" şi „Craiul munţilor, Avram Iancu", pe care Vasile Netea i-a preamărit în scrierile sale? Unde este spiritul unităţii naţionale glorificat în cartea *O zi din istoria Transilvaniei – 1 decembrie 1918*? Unde este interesul opiniei publice pentru eroi şi

fapte de eroism care ne-au ridicat cândva ca naţiune? Nicăieri. Lumea se ocupă de europenizare, globalizare, mondializare. În fapt, de o distrugătoare deznaţionalizare, în care portul naţional, mândrie permanentă a tatălui meu, mai poate ocupa cel mult locul unui obiect de muzeu.

Am scris, ca ieri, „29 de lumânări aprinse pentru Vasile Netea". Un amplu articol conţinând 29 de elogii aduse de către diferite personalităţi marcante ale istoriei şi literaturii noastre. S-au stins lumânările. S-au uitat elogiile. „Morţi sunt cei muriţi"...

Ca mostră de ce înseamnă uitarea, adaug un fapt semnificativ. În urmă cu doi ani m-am pomenit cu un telefon de la „Uniunea Scriitorilor". Un poet, pe nume Ion Lazu, m-a anunţat că Uniunea vrea să pună plăci comemorative pe clădirile unde au locuit o sută de scriitori din Bucureşti. M-a rugat, în acest sens, să-i dau datele de naştere şi moarte ale tatei. I le-am dat. În urmă cu câteva luni, fără nici un anunţ prealabil, s-a pus placa pe blocul din Drumul Taberei nr. 44 A: „Aici a trăit şi a creat, în ultima parte a vieţii, Prof. Dr. Vasile Netea, istoric literar şi memorialist. 1922-1991". Amândouă datele sunt greşite!!! Anul naşterii este 1912 şi anul morţii – 1989. Am reclamat, am intervenit, am rugat pentru rectificare. A fost inutil. Rămele în care şi-a versificat Ion Lazu strofa au rămas neschimbate. Nemaivorbind despre durerea mamei, care la vârstă de 89 de ani, supravieţuitoare a destinului, ar fi dorit să împlinească inaugurarea plăcii printr-o cuvenită şi creştinească slujbă de sfinţire, oficiată de preotul său duhovnic. Sfârşitul acestei poezii atât de prozaice? Am apelat la serviciile reputatului pictor de biserici, Mihai Fordea, care a redăltuit, în marmura albă, negreala cifrelor greşit înscrise.

Închei cu două fraze din „Cuvinte pentru început", prefaţă scrisă de tatăl meu la cartea închinată Mureşului: „Curgi, Mureşe, curgi lin, aşa cum curgi de milioane de ani, viaţa ta, viaţa valurilor tale e fără sfârşit. Fiii tăi, cei de azi, ca şi cei de ieri, ca şi cei de mâine, te vor adora de-a pururi".

Câtă îngenunchere faţă de trecut!

Câtă încredere în prezent!

Câtă speranţă pentru viitor!

Dacă o fărâmă din aceste simţăminte ne încolţeşte în suflet, seminţele nu au fost aruncate degeaba peste brazdele pe care le-a arat stând la coarnele plugului său de scris istoric şi religios, ardelenesc şi românesc.

Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească.

Gelu NETEA

A SĂ FII TARE REBUIE SĂ FII INGUR

Demostene ANDRONESCU

Scrisoarea prin care Radu Gyr îşi prezenta noua poziţie faţă de trecutul său „ticălos" şi faţă de regimul comunist din România a fost citită, în plenul „cluburilor reunite" şi în faţa mai multor „oaspeţi" recalcitranţi, „invitaţi" de prin cotloanele Aiudului în care erau izolaţi, la începutul verii lui 1962 (în a doua jumătate a lui mai sau în iunie). În lunile următoare, activitatea în „cluburile" de reeducare, după o scurtă perioadă de revigorare, a început să treneze din nou. Oamenii au început să se dezmeticească din şocul provocat de „capitularea" lui Gyr şi, în afară de cei care îşi anunţaseră deja disponibilitatea de a se „spovedi" în faţa camarazilor lor, ceilalţi nu se grăbeau deloc să ia o vreo atitudine în această privinţă, sperând, probabil, că până la urmă se vor putea sustrage acestei umilitoare acţiuni. Nu aceasta era însă şi părerea celor ce conduceau reeducarea. În viziunea lor, cei ce acceptaseră deja să iasă la club erau ca şi câştigaţi pentru „nobila" lor cauză. Şi se pare că aveau dreptate, pentru că eu nu am auzit ca vreunul dintre aceştea să fi cerut să fie dus înapoi la celulă.

Aşa stând lucrurile, reeducatorii au început să se preocupe mai intens de cei refractari. Pe mulţi dintre ei i-au îngrămădit în Zarcă, dar cum Zarca nu-i încăpea pe toţi, au amenajat pe Celular, în special pe scurta teului (celularul avea forma literei T) orientată spre nord, celule speciale, în care am fost încartiruiţi unii dintre cei care refuzam reeducarea, dar care nu eram personalităţi marcante, capabile să tragă după ele şi pe alţii. Pe mine m-au „cazat" într-o celulă de la etajul doi de pe „scurta" respectivă, ţinându-mă aici complet izolat mai bine de jumătate de an (din iunie 1962 până în ianuarie 1963). De altfel, nu eram singurul în această situaţie. Pe cât a fost posibil, „pedagogii" noştri ne-au izolat pe unii dintre noi (consideraţi susceptibili de a accepta, cu un oarecare efort din partea lor, reeducarea) singuri în câte o celulă, mizând pe faptul că izolarea şi singurătatea ne vor eroda rezistenţa şi încăpăţânarea. Şi nu au greşit prea mult, deoarece, pentru mulţi deţinuţi, singurătatea era ucigătoare. Unii dintre ei făceau chiar adevărate crize când această situaţie se prelungea prea mult. Nu a fost însă cazul tuturor. Mie, de exemplu, singurătatea mi-a priit întotdeuna. Mi-am fost, întotdeuna, suficient mie însumi şi, de multe ori, în perioade critice, îmi doream, cu ardoare chiar, să fiu singur. În special, în „perioada marii încremeniri" de care am pomenit în altă parte, când atmosfera din celulă devenea insuportabilă, eu, cu bună ştiinţă, comiteam, în văzul celui care ne supraveghea, o abatere de la regulament (nu era deloc greu să realizezi acest lucru), dându-i astfel acestuia prilejul să-mi facă raport pentru a fi izolat. Şi acolo, în singurătate, cu toată duritatea regimului de izolare, aveam liniştea necesară să mă reculeg, să „vagabondez" şi prin alte spaţii decât cel penitenciar, să-mi pun ordine în gânduri şi în sentimente şi, după cinci, şapte sau zece zile, să mă întorc în celula mea cea de toate zilele ca după o lungă călătorie, reconfortat sufleteşte şi cu „bateriile" pline pentru a putea rezista încă o perioadă de timp.

De aceea, această singurătate în care am fost aruncat acum, departe de a-mi fi fost pedeapsă, a fost pentru mine ca o adevărată trimitere în vacanţă. Şi aceasta cu atât mai mult cu cât „pedagogii" noştri fiind, probabil, solicitaţi în alte sectoare (aveau totuşi aproape 4000 de oameni de care trebuiau să se ocupe), pe noi, cei pe care ne puseseră la „dospit" pe această secţie, ne-au cam „neglijat", ceea ce nouă (cel puţin unora) ne convenea de minune. Deocamdată, ei se mulţumeau cu cei care se „coceau" şi cădeau de la sine, adică cu cei care, nemaiputând suporta singurătatea, cedau, cerând să fie scoşi şi duşi la „club". În toată această perioadă de mai bine de jumătate de an, „gazdele" noastre nu ne-au „onorat" cu prezenţa lor decât de câteva ori. Dar şi aceste puţine vizite nu au fost vizite la "nivel înalt", ci au fost făcute de trepăduşi mai mărunţi, precum căpitanul Chirilă sau plutonierul Lungu şi alţi câţiva asemenea, care veneau să afle ce mai gândim şi dacă nu cumva vreunul dintre noi şi-a schimbat, între timp, atitudinea faţă de reeducare. În special căpitanul Chirilă punea de fiecare dată o întrebare-şablon: *Ce mai faci bă? Nu ţi-ai băgat încă minţile în cap?* La care eu, invariabil, dădeam, de asemenea, un răspuns-şablon: *Domnule căpitan, eu mintea, atâta cât o am, o am în cap, nu în buzunar.* La care el îngăima o sudalmă şi, trântind uşa, pleca furios.

Aşa încât, această perioadă a fost, pentru mine, una de linişte, de reculegere şi de limpezire a apelor tulburi ale sufletului, lucruri pe care în colectivitate nu le puteam realiza. Şi nu le puteam realiza pentru că tocmai conştiinţa colectivă şi destinul comun, care fuseseră, de-a lungul anilor, secretul unităţii şi tăriei noastre, acţionau acum în sens invers. Zbuciumul sufletesc şi neliniştile celorlalţi se suprapuneau peste zbuciumul şi neliniştile tale, potenţându-le şi amplificându-le, iar capitulările şi căderile celor din jur te trăgeau şi pe tine în jos. Pentru a rezista era imperios necesar să-ţi poţi crea un destin şi o conştiinţă individuale, altfel spus o anume autonomie spirituală, şi această performanţă nu o puteai realiza decât în singurătate. Pe lângă faptul că în această perioadă am reuşit, printr-o riguroasă introspecţie, să mă redefinesc şi să-mi reevaluez posibilităţile sufleteşti, am avut şi răgazul să-mi cizelez şi să-mi rontujesc unele poezii, pe care le realizasem în ultimul timp, şi să „concep" chiar altele noi. După câte îmi aduc aminte acum, am „scris" (mental, bineînţeles, căci de unelte de scris nici pomeneală), printre altele, şi poezia intitulată „Unde-s nebunii?".

Această stare de acalmie a ţinut până prin ultimele zile ale lui noiembrie, când în sectorul nostru a început din nou vânzoleala. Chiar în dimineaţa zilei de 1 decembrie, pare-mi-se, imediat după terminarea programului, pe scurta teului pe care eram cazaţi au început mişcări. Se deschideau, destul de precipitat, uşile celulelor şi se auzeau îndemnuri rostite celor de dincolo de uşi, mai în şoaptă, mai în auzul tuturor: *La club domnilor, mai repede, la club!* Aşteptam, cu înfrigurare, să se deschidă şi uşa celulei mele, stând în dubiu dacă să accept sau nu invitaţia. Dar uşa mea nu s-a deschis. Nu am înţeles niciodată de ce am fost eu atunci ignorat, pentru că, ori de câte ori fusesem invitat la club, în afară de faptul că refuzasem destul de politicos invitaţia, nu mă manifestasem niciodată „zgomotos" împotriva acestei acţiuni. La început am crezut că am fost omis din greşeală, însă după ce vânzoleala de pe celular s-a potolit şi am reuşit să comunic prin morse cu cineva de la etajul 3, am aflat că mai sunt şi alţii care „nu fuseseră băgaţi în seamă". Deci, altele erau raţiunile pentru care fusesem ignorat. Seara târziu, după „închidere" (care avea loc în jurul orei 19), cei care fuseseră luaţi la „club" de dimineaţă au revenit fiecare în celula lui. Cu această ocazie, am aflat de la vecinul meu de celulă că în acea zi fusese inaugurat, în „Universitatea" Aiudului, un nou „club", pe care colonelul Crăciun îl botezase în derădere „Clubul Tineretului", deşi nici unul dintre membrii acestuia nu avea mai puţin de 30 de ani. Acest „club" şi-a continuat activitatea până în ziua de 24 ianuarie 1963, când a fost transferat, cu lectori cu tot, în fabrica închisorii. În toată această perioadă de aproape două luni, în fiecare dimineaţă, toţi cei care acceptaseră să frecventeze acest „club" (peste 200 de persoane) erau scoşi din celule şi duşi într-o sală mare, special amenajată în acest scop, în fosta capelă ortodoxă a închisorii, care până atunci fusese înrebuinţată ca magazie de bagaje. „Clubul Tineretului" a fost inaugurat de colonelul Crăciun în persoană, care, cu acest prilej, a rostit „cursanţilor" discursul pe care îl rostea ori de câte ori inaugura un nou „club": *Regimul a hotărât să vă dăm posibilitatea de a vă informa asupra realizărilor din ţară săvârşite sub conducerea partidului nostru. În felul acesta dumnevoastră veţi avea prilejul să vă edificaţi asupra realităţilor din ţară şi să vă revizuiţi concepţiile politice greşite în care aţi crezut. Noi vă vom pune la dispoziţie materialul informativ necesar şi vă vom creia condiţii să puteţi discuta despre trecutul şi concepţiile dumnevoastră politice pe care mulţi dintre cei de aici stăruiţi să vă menţineţi. Vă vom permite să vă întâlniţi în această sală, în fiecare zi între orele 9 dimineaţa şi 4 după-amiază, perioadă în care veţi putea citi ziare, reviste, broşuri sau alte materiale pe care vi le vom pune la dispoziţie. În plus, veţi putea comenta critic şi fără menajamente activitatea dumneavoastră politică din trecut, de care va trebui să vă desolidarizaţi şi să o condamnaţi cât mai vehement. Puteţi să folosiţi, în aceste comentarii şi critici pe care vi le veţi adresa unii altora, toate cuvintele existente în dicţionarul limbii române, cu o singură limită: să nu recurgeţi la violenţă. Nu am vrea să se repete ceea ce s-a petrecut la Piteşti. Noi vă vom supraveghea îndeaproape şi, când vom descoperi abateri de la îndrumările date, vom sancţiona fără milă pe cei vinovaţi. Şi încă o restricţie: nu aveţi dreptul să criticaţi regimul.*

După rostirea acestui discurs, Crăciun l-a uns şef al nou înfiinţatului „club" pe Gheorghe Parpalac una dintre cele mai sinistre figuri ale reeducării. Parpalac era inginer, făcuse Politehnica la Bucureşti, iar după 23 august 1944 se refugiase în Austria, înrolându-se în Armata Naţională creată de Horia Sima. După terminarea războiului s-a întors în ţară şi s-a alăturat mişcării de rezistenţă interne. În 1948 a fost arestat şi condamnat la 25 de ani muncă silnică. A trecut prin reeducarea de la Piteşti, unde a suferit o adevărată mutaţie. Probabil că şi ca legionar fusese tot atât de fanatic, pe cât de fanatic era acum ca anti-legionar. Ura cu o ură patologică atât trecutul său, cât şi pe al celorlalţi împreună cu care „complotase – spunea el – împotriva poporului român". Această ură îi era potenţată acum şi de perspectiva eliberării, fapt pentru care făcea tot ce-i stătea în putinţă pentru a se evidenţia şi pentru a intra în graţiile „pedagogilor" din Aiud. Colonelul Crăciun a motivat numirea lui ca şef al noului „club" astfel: *Îl aleg pe Parpalac să conducă acest Club din mai multe motive. Întâi, el face parte tot din categoria tinerilor. Apoi, pentru că el, care a condus şi „Clubul bătrânilor politicieni", va fi în stare să vă înfăţişeze declaraţiile pe care aceia le-au făcut în cadrul acelui Club. Vă pot anticipa că Victor Biriş, părintele Dumitrescu-Borşa, Victor Vojen, Iosif Costea, părintele Dumitru Stăniloae şi mulţi alţii sunt lămuriţi de toate transformările fundamentale din ţară şi că toţi aceştia au dat declaraţii categorice că au rupt toate legăturile cu trecutul lor politic, cu cadrele de conducere deştămate ale „Mişcării" şi cu trădătorii din străinătate. Dacă nu veţi avea încredere în relatările pe care vi le va face el, vă vom putea da spre citire declaraţiile lor scrise sau, ceva mai mult, îi veţi putea auzi chiar pe ei vorbindu-vă despre aceste lucruri.* (Citatele de mai sus, precum şi toate relatările în legătură cu activitatea din „Clubul Timeretului", sunt luate din cartea lui Ion Cârja *Întoarcerea din infern* (Editura „Acţiunea Românească", New York, 1972, pp. 195-198). De fapt, colonelul Crăciun, prin aceste spuse, nu făcea altceva decât să anunţe un eveniment care va avea loc peste aproximativ o lună de zile, mai exact pe 5 sau 6 ianuarie 1963.

După plecarea „pedagogului-şef", Parpalac luă loc la masa părăsită de acesta şi primele cuvinte rostite de el în faţa viitorilor lui „cursanţi" au fost, conform spuselor lui Ion Cârja, următoarele: *Domnilor colegi, Mişcarea legionară înseamnă pentru mine sânge şi spermă...* Se lansă apoi într-o filipică necruţătoare împotriva acestei adevărate „catastrofe care s-a abătut asupra poporului român" (formularea îi aparţine), precum şi împotriva trecutului său „ticălos", pe care îl veştejeşte cu o veritabilă „mânie proletară" şi de care se desolidarizează cu fermitate. Şi-a făcut apoi o lungă şi plină de invective „autodemascare", în care a înşirat cu lux de amănunte toate „mişeliile" comise – atât de el, cât şi de mişcarea „criminală" din care a făcut parte – împotriva poporului român. Această lungă expunere s-a încheiat, bineînţeles, cu osanalele de rigore aduse regimului şi partidului comunist, precum şi cu angajamentele de loialitate faţă de regim şi de clasa muncitoare. Era cât se poate de clar că această „autodemascare", pe care Parpalac o mai rostise, probabil, şi în alte „cluburi", se voia a fi un model pentru cei ce urmau să se „spovedească", precum tot atât de clar era şi faptul că individul supralicita.

(Va urma)

SUFLETUL ROMÂNESC ÎNTRE RĂSĂRIT ŞI APUS

„ÎNTR-O CIVILIZAŢIE TRADIŢIONALĂ E APROAPE DE NECONCEPUT SĂ AIBĂ CINEVA PRETENŢIA DE A-ŞI REVENDICA PROPRIETATEA ASUPRA UNEI IDEI, IAR DACĂ O FACE, ÎŞI PIERDE ORICE CREDIT ŞI ORICE AUTORITATE, FIINDCĂ IDEEA RESPECTIVĂ SE VA REDUCE LA UN SOI DE FANTEZIE FĂRĂ IMPORTANŢĂ REALĂ. DACĂ O IDEE E ADEVĂRATĂ, EA APARŢINE CELOR CAPABILI S-O ÎNŢELEAGĂ; DACĂ E FALSĂ, NU E NICI UN MERIT S-O FI INVENTAT. O IDEE ADEVĂRATĂ NU POATE FI *NOUĂ*, PENTRU CĂ ADEVĂRUL NU E UN PRODUS AL SPIRITULUI UMAN, CI EXISTĂ INDEPENDENT DE NOI. NOI TREBUIE DOAR SĂ-L CUNOAŞTEM...” (RENÉ GUÉNON)

IV. CRIZA SUFLETULUI MODERN

(Urmare din numărul trecut)

DE LA (PSEUDO)MORALĂ LA AMORALISM

În creştinismul răsăritean nu se vorbeşte mai niciodată despre morală, iar despre etică nici atât. În Orientul creştin se vorbeşte doar despre înduhovnicire ca o terapie a naturiii umane. Hristos, ca şi alţi mari terapeuţi, însănătoşeşte firea pornind de la duh şi întru Duhul.

Înduhovnicirea este o restaurare a firii omeneşti afectate de căderе, de ruperea comuniunii cu Dumnezeu. Mântuirea este vazută ca o vindecare în termeni ontologici şi nu în termeni etico-juridici. Nu e vorba de răscumparare sau salvare, ci de restaurarea şi mântuirea universală (împinsă de unii pînă la *apocatastază*). Gândirea Părinţilor nu vorbeşte, în orice caz, de indivizi, ci de omenirea întreagă, despre *tot trupul* care aşteaptă mântuirea. După Origen, Hristos nu se poate bucura de fericirea desăvârşită atâta vreme cât fie şi un singur mădular e împotmolit în rău.

Căderea l-a lipsit pe om de adevărata sa natură, viaţa spirituală, "hainele de piele" fiindu-i supra-adăugate – o natură nouă, care nici ea nu e rea în sine, dar e inferioară şi păscută de pervertire. Or, înduhovnicirea este vindecarea acestei naturi şi ridicarea omului la natura sa reală, originară – cea a duhului.

Pentru occidentali natura umană conţine viaţa intelectuală (de fapt, raţiunea) şi viaţa animală, adică psihicul inferior şi trupul, învelişurile în care ne-a îmbrăcat Domnul după căderе, ce corespund triunghiului inferior din Arborele Sophirotic, matricii de apă. Viaţa spirituală şi harul (graţia) sunt după ei supra-adăugate. În Răsărit harul concurează cu natura ca s-o desăvârşească, în timp ce în Apus harul apare aproape anti-natural.

În Răsărit, veşmintele albe primite la botez simbolizează revenirea la *trupurile duhovniceşti*. Asceza nu luptă împotriva trupului, ci împotriva deformărilor acestuia [1].

După Sf. Grigorie Palama, patimile care îşi au izvorul în natură sunt mai puţin grave, căci ele exprimă doar greutatea (inerţia) materiei atunci când spiritualizarea a suferit un eşec.

Aşadar, Sfintele Taine reconstituie firea originară a omului, pentru că Sfântul Duh ne-a fost dat din nou în sfinţirea prin botez şi prin ungerea cu Sfântul Mir.

În Ortodoxie nu se vorbea tradiţional de legi morale, ci de *norme ontologice*, şi asta deoarece acestea din urmă sunt un etaj superior, care nu poate fi cunoscut decât prin intuiţia intelectuală a inimii. În lipsa lor, omul ajunge să aibă nevoie de legile morale ca de nişte cârje, pentru a putea merge cât de cât drept. Ele nu rezolvă însă problema uitării normelor ontologice. Acestea din urmă corespund adevăratei naturi umane, căreia i se potrivesc şi-l fac pe om drept. Pe acestea le regăsim depline însă doar în Hristos, Care este arhetipul omului restaurat. Nici nu se punea problema temeiului legilor morale, fiind de la sine înţeles că acest temei este Dumnezeu. La fel zicea şi Fer. Augustin [2], după care regulile dreptăţii se află în Dumnezeu, iar omul e drept sau nedrept după cum participă sau nu la ele. Cea care hotărăşte atitudinea omului este voinţa influenţată de har.

Mai târziu, însă, sub influenţa filosofilor arabi aristotelizanţi, mai ales a lui Averroes, se coboară discursul în căutarea temeiului legii morale la nivelul naturii umane. Mai ales în sec. al XIII-lea, când aristotelismul începe să se impună în universităţi, la Toulouse, Paris şi Oxford, natura umană începe să devină temeiul legii morale. Averroiştii considerau ca temei raţiunea, pe când avicennienii îl văd în voinţă. Există însă şi teologi care văd pericolul ascuns în aristotelizarea creştinismului, printre care Albert cel Mare şi Bonaventura. Cu deosebire franciscanii (augustinieni) se opun aristotelizării, în timp ce dominicanii erau în favoarea acesteia. Excepţie face Albert, un moderat de esenţă avicenniană, influenţat de Dionisie Pseudo-Areopagitul şi care, deşi pasionat de Aristotel, îl interpretează cu prudenţă, conştient de posibilele pericole care decurg mai ales din averroism. Căci dacă există un intelect agent pentru toţi oamenii, morala se poate întemeia pe el.

Bonaventura e şi mai intransigent cu averroismul, arătând că simpla străduanie a raţiunii naturale nu va putea să ne facă inteligibile universul şi lucrurile. Ca să ajungem la înţelepciune, trebuie să dobândim prin rugăciune harul care îndreaptă, dreptatea care curăţă şi ştiinţa care luminează. Harul este temeiul voinţei drepte şi al raţiunii clarvăzătoare; mai întâi trebuie să ne rugăm, apoi să trăim în sfinţenie [3].

Iluminarea care ne ridică la Dumnezeu are trei etape :

1. Regăsirea urmelor lui Dumnezeu în lumea sensibilă (*Vestigium Pedi*).
2. Căutarea imaginii lui în sufletul nostru.
3. Depăşirea lucrurilor create, care ne introduce în bucuriile mistice ale cunoaşterii şi adorării lui Dumnezeu.

Mintea noastră schimbătoare şi nesigură nu poate să priceapă adevărurile neschimbătoare şi clare fără ajutorul lui Dumnezeu, pe El Îl găsim nemijlocit, de fiecare dată când coborâm destul de adânc în noi înşine. Doar dacă poftele şi imaginile sensibile nu-şi aşază vălul între adevăr şi noi, e de prisos să mai dovedim că Dumnezeu există.

Bonaventura şi pelerinajul său către Dumnezeu ne aminteşte de *Il Poverello* care citea frumoasa carte ilustrată a naturii, în care simţea apropierea lui Dumnezeu. Împăcarea cu natura ca *Vestigium Pedi* urma împăcării cu sine însuşi şi cu Dumnezeu. Poate doar misticii renani mai ating frumuseţea gândului doctorului serafic (cum mai era numit Bonaventura).

Spre sfârşitul secolului al XIII-lea, după sinteza prudentă a lui Thoma, filozofii averroizanţi încep să apară tot mai evident, mai ales de la Universitatea din Paris. Siger de Brabant, Boethius din Dacia fac trecerea la filozofia modernă .

Ultimul deosebea *intelectul speculativ*, prin care cunoaştem adevărul, de *intelectul practic*, prin care înfăptuim binele. De aici, căutarea temeiului moralei în vreo funcţie a firii umane continuă.

Atmosfera epocii parcă anticipează cu o jumătate de mileniu Secolul Luminilor. Circulau idei precum: religia creştină împiedică instruirea; în religia creştină, ca şi în celelalte, există legende şi eroi; nu ştii nimic în plus dacă ştii teologie; ceea ce spun teologii se sprijină pe legende [4]. Ai impresia efectiv că Voltaire se plimba *incognito*, spre finele secolului al XIII-lea, prin sălile Universităţii din Paris!

De cealaltă parte a Canalului Mânecii, sub influenţa lui Avicenna şi din dorinţa respingerii raţionalismului, filozofii vedeau ca temei al moralei *voinţa*. Doar Robert Holkot [5] pare să înceapă să înţeleagă câte ceva. El constata că taina Treimii este de neîmpăcat cu cerinţele logicii, dar presupune existenţa altei logici, proprie teologiei, şi pe care filozofii nu au cunoscut-o. Holkot a conceput posibilitatea unei logici non-aristotelice valabile într-un plan de inteligibilitate superior celui al raţiunii filozofice. Ba chiar întrevede rolul pedagogic al păcatului, căruia Dumnezeu îi doreşte existenţa, poate cu un scop superior, al progresului spiritual. Un Alioşa Karamazov e trimis în lume de părintele Zosima tocmai pentru că în naivitatea sa copilarească nu putea creşte duhovniceşte.

În rest, mai toţi filozofii englezi [6], bazându-şi cunoaşterea doar pe senzaţii, vor avea o morală mai degrabă utilitaristă, când nu erau puritani ipocriţi (ca Francis Bacon, despre care cu greu se poate spune că a avut vreo morală în viaţă).

Voluntarismul realist atinge apogeul la David Hume, care vede morala plecând de la *impresii*. După filozoful scoţian, judecăţile morale nu pot fi bazate nici pe raţiune, nici pe altceva. Astfel, virtutea şi viciul nu pot fi percepute.

Dacă cercetăm un act de ticăloşie, bunăoară, descoperim doar anumite pasiuni, motivaţii, voinţe sau gânduri, ticăloşia scapă cercetării obiectului. Virtutea şi viciul apar atunci când ne întoarcem reflecţia asupra inimii, pentru a observa *sentimentul* care apare în legătură cu acel act. Dacă simţim un sentiment de dezaprobare, atunci acel act e viciu.

Aşadar virtutea şi viciul sunt doar *impresii de reflecţie*. Prin urmare, un act nu mai este virtuos sau vicios în numele raportării la norme ontologice care exprimă ceva ce este bine pentru firea umană, ci după sentimentele pe care le simţim atunci când reflectăm asupra lor, în inima noastră. Dar este oare inima, în înţeles duhovnicesc, totuna cu inima în înţelesul lui David Hume? În nici un caz.

Sentimentele şi emoţiile nu se manifestă la nivelul Sephirei *Tipheret*, ci la nivelul triunghiului inferior, adică la Sephirele *Yesod* (emoţia) şi *Netzah* (sentimentul). Ele nu depăşesc "poarta oamenilor" şi nu ne pot conduce la normele ontologice, ci doar la legile morale. Gândiţi-vă la un orb care trebuie orientat de altcineva asupra direcţiei în care trebuie să meargă: aşa este şi omul care trăieşte la nivelul triunghiului inferior, care se foloseşte de cârjele sale (sentiment, voinţă, raţiune) pentru a merge drept, dar are nevoie pentru asta de cineva care *vede*, ele singure nefiindu-i suficiente. Morala este la nivelul legii, care amendează comportamentul uman atunci când se abate de la calea dreaptă – care este calea de mijloc.

(Va urma)

Viorel ROŞCA

---

[1] Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, pp. 98-101.

[2] Etienne Gilson, *Filozofia în Evul Mediu*, Editura Humanitas, 1995, pp. 406-410.

[3] *Ibidem*.

[4] *Ibidem*, p. 516.

[5] *Ibidem*, p. 608.

[6] Diane Collinson, *Mic dicţionar de filozofie occidentală*, Editura Nemira, 1999, p. 134.

DIVINA COMEDIE A LUI DANTE

ÎN NOUA VERSIUNE ROMÂNEASCĂ A LUI

PURGATORIUL

CÎNTUL XVI

1 Beznă de iad şi noapte văduvită
de orice stea, pe-un petec strîmt de cer,
cu nouri cît cuprinde-nvăluită,
4 n-orbi mai tare văzul meu stingher
ca fumul gros ce-acolo ne făcea
asprimea lui s-o resimţim sever;
7 căci ochiul nu-ndura deschis să stea:
drept care călăuza-mi ştiutoare
fidelu-i umăr mi-l zori proptea.
10 Cum orbul după cel ce-i dă-ndrumare
spre-a nu se pierde-n cale sau izbi
de-un lucru rău, ce poate să-l şi-omoare,
13 umblam şi eu prin neguri tuciurii,
pe urma celui ce cu bunătate
îmi tot zicea: „De mine să te ţii!".
16 Voci auzeam, ce-l implorau cu toate
parcă de-al păcii şi de-al milei dar
pe Mielul ce ne spală de păcate.
19 Pe buze cu-*Agnus Dei* iar şi iar,
se potriveau în ton şi în cuvinte,
părînd unite-ntr-un acord plenar.
22 „Sînt duhuri cele ce le-aud, părinte?"
zisei. Iar el: „Întocmai. Şi la cum
desfac mînici nodul, ia aminte!".
25 „Dar tu au cine eşti, ce-al nostru fum
îl tai şi zici de noi de parcă ţie
ţi-ar fi-mpărţită vremea-n luni şi-acum?".
28 Aşa grăi un glas; la care mie
maestru-mi zise: „A-i răspunde cată
şi-ntreabă drum în sus pe-aci de ştie!".
31 Şi eu: „Făptură ce te faci curată
ca să te-ntorci la cel ce te zidi,
minuni ţi-oi spune de-mi urmezi îndată".
34 „Te voi urma cît voie am pe-aci"
răspunse. „iar de fumul ne opreşte
să ne vedem, auzul ne-o uni".
37 Zisei atunci: „În faşa ce fireşte
ne-o smulge moartea mă îndrept în sus
şi pasul meu din fund de iad răzbeşte.
40 Iar dacă Domnu,-n mila-i de nespus,
vrea curtea lui cerească să-mi arate,
pe-o cale ce-i de vremuri mai presus,
43 tu cine-ai fost să nu-mi ascunzi, ba poate
că-mi spui şi drumul de l-am nimerit;
ţi-or fi de noi cuvintele urmate".
46 „Lombard am fost şi Marco m-am numit:
dedat cu lumea, preţ pusei pe-un bine
ce azi cu arcul nu-i prea des ţintit.
49 Cît despre drum, tot drept urcuşu-l ţine!".
Aşa grăi, şi-adăugă: „Iar sus
o rugă zi, te rog, şi pentru mine!".

52 „Pe cinstea mea mă leg", atunci i-am spus,
să fac ce-mi ceri; dar am un dubiu care
nu îmi dă pace, lămurit de nu-s.
55 Fu mic întîi, dar îndoit mi-apare
prin vorba ta, ce după alta vine,
căci prea găsesc în ele-asemănare.
58 E lumea-n întregimea ei, văd bine,
pustie de virtuţi, aşa cum zici,
iar răutatea-n grea strînsoare-o ţine;
61 dar cauza aş vrea să mi-o explici,
ca şi-altora s-o pot împărtăşi,
căci unu-o vede-n cer, iar altu-aici".
64 Acela-ntîi durerea şi-o vădi
într-un oftat, apoi îmi zise: „Frate,
e oarbă lumea şi dintr-însa vii.
67 Voi, cei în viaţă, cauzele toate
de ceruri musai socotiţi că ţin
şi că-s de sus cîte există date.
70 De-ar fi aşa, voi liberi pe deplin
n-aţi fi în vreri, şi drept n-ar fi să vie
nici plac din bune, nici din rele chin.
73 Temei în cer au cîte-n voi se-mbie:
nu spun că toate, însă chiar de-aş spune,
voi minte-aveţi ce-i bun şi rău să ştie,
76 şi liberă voinţă, ce se pune
întîi cu ceru-n vană războire,
ci-apoi, cu-nvăţul, toate le supune.
79 Mai mare forţă şi mai bună fire
vă mînă liberi şi creează-n voi
al minţii dar, ce n-are-n cer năimire.
82 De-i strîmb acum al lumii mers, apoi
a voastră-i vina şi în voi o cată;
eu doar te lămuresc cu vorbe noi.
85 Din mîna lui, după ce-ntîi se-arată
în sfîntul gînd, la fel cu pruncul care
şi rîs, şi plîns e-n joaca sa curată,
88 sufletul iese şi pornire n-are
decît, mînat de fauru-i fericе,
să vrea ce-i dă mai multă desfătare.
91 Stau cele mici întîi cu tronc să-i pice,
spre ele se-amăgeşte şi se cere,
de frîu sau sfetnic n-are să-l ridice.

94 De-aceea-i bine legea frîu s-ofere;
şi-un rege-a fi, cetăţii-adevărate
să aibă turla a-i vedea putere.
97 Legi sînt, dar nimeni capul nu şi-l bate
cu ele, cînd tot rumegă păstorul,
dar n-are şi copite despicate;
100 iar dacă-şi vede-aşa îndrumătorul
de bunuri lacom, cade-n nărăvire
şi nu rîvneşte altceva poporul.
103 Vezi bine, deci, că proasta cîrmuire
e cauza că lumea s-a-nrăit,
iar nu c-ar fi stricată-a voastră fire.
106 Roma, ce lumea bine a-ntocmit,
doi sori avea, ce luminau deodată
şi-al lumii drum, şi cel de cer sfînţit.
109 Unul l-a stins pe celălalt şi iată
că spada şi cu cîrja la un loc
fac rău mai mult decît a fost vreodată;
112 una de alta nu se tem deloc:
de nu mă crezi, ia-n seamă roada crudă,
că din sămînţă ştii ce ierbi se coc.
115 Ţara pe care Pad şi-Adige-o udă
virtuţi vădea şi curtenie pînă
n-aduse Federigo-a vrajbei trudă;
118 căci azi pe-acolo siguri paşii-şi mînă
cei ce de bunii ei aveau ruşine
şi-o ocoleau, necum să şi rămînă.
121 Ce-i drept, sînt trei în ea ce vechiul bine
l-arată vremii noi, însă nici unul
nu-i împăcat că moartea nu mai vine:
124 Currado da Palazzo, Gherard bunul
şi Guido da Castel, al cărui nume
«Lombard cel simplu»-n limba francă spunu-l.
127 De-a Romei de-azi Biserică anume
poţi zice că puterile-mpreună
le ţine doar spre-a le-ntina pe lume".
130 „O, Marco-al meu", zisei, „ce bine sună
în gura-ţi toate! Şi-nţeleg eu şi
de ce leviţii averi lumeşti n-adună.
133 Dar ce Gherard e cel ce zici c-ar fi
chezaş mintos al lumii de-altădată,
acest sălbatec veac spre-a-l dojeni?".
136 „Mă-nşel sau vorba-ţi să mă-ncerce cată?
Deşi din grai te-arăţi Toscanei fiu,
de bunul Gherard n-auzişi vreodată?!
139 Nu-mi amintesc pe-alt nume să-l mai ştiu,
doar de-l legăm de-al fiicei Gaia poate...
Domnul cu voi! De-aici eu nu mai viu.
142 Vezi albul licăr ce prin fum răzbate?
Acolo-i înger: cade-se-a mă duce
întîi ca umbra mea să i se-arate".
145 Se-ntoarse deci şi puse vorbei cruce.

Criza lăuntrică

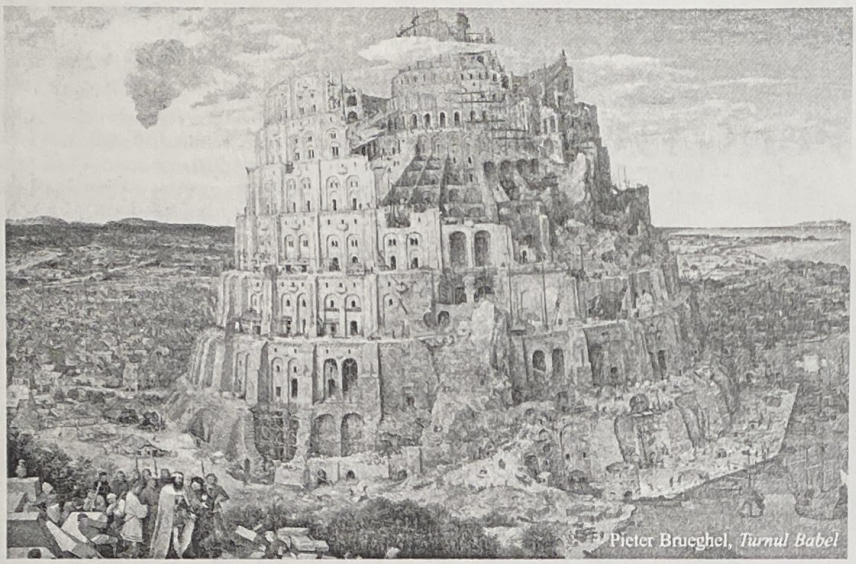

Pieter Brueghel, *Turnul Babel*

"Criza" a devenit un fel de loc comun al discursului contemporan. Ai impresia că, în absența ei, politicienii sau oamenii de cultură – ca să nu mai vorbim de pseudo-profeții apocaliptici – s-ar simți cu totul încurcați. Atît de bine ne-am obișnuit cu *ideea de criză* încît, dacă fenomenul n-ar mai exista, cred că ne-am strădui să-l inventăm!

Oricît ar părea de paradoxal, e oarecum mai comod să trăiești în vremuri de criză: individul pare mai puțin responsabil ("Criza e de vină!") și se poate instala într-un *negativism* perpetuu (epocile de criză sînt epoci prin excelență *criticiste*; de altfel, cuvintele "criză" și "critică" au același etimon grecesc: *krinein*, "a judeca"). În absența crizei, exigențele ar fi mult mai mari pe toate planurile, iar insul ar trebui să se definească prin *pozitivitate* constructivă. Lumea noastră – comparabilă, tipologic, cu vechiul "alexandrinism" – este însă o lume de "critici", iar nu una de "creatori"; nici nu-ți mai poți da seama dacă această sterilitate gălăgioasă constituie *cauza* sau *efectul* crizei despre care tot vorbim...

"Criză" este, de altfel, o noțiune anevoie de definit. S-ar putea vorbi chiar de o criză permanentă a omenirii "căzute în istorie" [1]. Istoria ne apare ea însăși ca o *criză* a Creației, ce se îndreaptă, cu succesive convulsiuni, spre marea judecată (*krisis*) de apoi [2]. Pe de altă parte, fiecare epocă, de cînd lumea, s-a simțit oarecum "în criză" prin raportare la epocile anterioare; *prezentul* a avut întotdeauna un fel de "sentiment epigonic", *trecutul* închizînd în sine "vîrsta de aur" sau "paradisul pierdut" (ca unul ce fusese "mai aproape de zei", zicea Platon). În fine, ca să venim la criza pe care o invocăm astăzi în mod curent, ea nu pare să fie decît ultima fază (unii îi zic postmodernitate) a ceea ce am putea numi "criza modernității", avîndu-și rădăcinile spirituale în umanismul prost al Renașterii, iar rădăcinile politice în ideologia revoluționară de sorginte masonică. Toate temeiurile lumii fuseseră răsturnate în numele unui "progres" iluzoriu, pe care "stupidul secol al XIX-lea" (Léon Daudet) l-a supralicitat pînă la caricatură. Cînd spiritul s-a sesizat, răul se cronicizase deja: deriva lumii n-a mai putut fi controlată. *Topos*-ul crizei a obsedat secolul XX încă de la începuturile lui (O. Spengler – *Der Untergang des Abendlandes*, N. Berdiaev – *Le nouveau Moyen Age*, R. Guénon – *La crise du monde moderne*, J. Evola, *Rivolta contro il mondo moderno* etc.), iar noi l-am încheiat în aceeași notă – poate mai puțin tragică *în expresie*, dar mult mai tragică *în fond*. Cuvintele s-au tocit, prăbușirea continuă...

Ținînd seama de toate acestea, s-ar putea spune că nu existența sau inexistența stării de criză deosebește o epocă de alta, ci *gradele* acestei stări, cu elementele concrete în care se exprimă.

Criza actuală este cu atît mai profundă și mai primejdioasă cu cît pare să se fi *banalizat* în conștiința noastră curentă. *Vorbim* despre criză, dar nu mai avem adevăratul sentiment al gravității situației. Iar adesea îi ignorăm cauzele adînci și bîjbîim năuci pe la superficiile ei. Fără a ne da seama, crezînd că ne luptăm cu criza (*... nu mai merge, monșer, mănțelegi...*), nu facem decît să o hrănim, asemenea bolnavului care, necunoscîndu-și natura bolii și tratînd-o anapoda, își grăbește de fapt sfîrșitul.

Lumea de astăzi nu pare să conștientizeze cu adevărat decît aspectele *derivate* și *exterioare* ale crizei în care bîltește. Se vorbește mult prea des de "criză politică", de "criză economică", de "criză socială", dar din ce în ce mai rar de "criză spirituală" sau de "criză morală". Cel mult se invocă o vagă "criză a culturii"; dar cultura, așa cum este înțeleasă astăzi, ne apare ea însăși despiritualizată și demoralizată: ipotetica rezolvare a "crizei culturii" (presupunînd, prin absurd, că ea s-ar putea salva pe cont propriu) nu ne-ar face, în aceste condiții, mai consistenți decît sîntem. Cultura modernă – ruptă de *cult* și devenită surogat profan al spiritualității autentice – poate fi, în perversiunea ei autonomă, chiar mai dăunătoare omului decît "starea de natură" [3].

Adevărata criză de fond e cea moral-spirituală: nu cea a înfăptuirilor omului, ci cea a omului însuși. Purtăm un viciu endemic în cele mai dinlăuntru ale noastre: din acest miez bolnav se dezvoltă, ca o cangrenă, tot răul ce ne înconjoară. Zadarnic ne luptăm numai cu *lumea*: "lupta cea bună", în sens paulinic, se dă în sufletul și-n carnea noastră. Ar fi, mai presus de toate, vremea "armaghedonului" *lăuntric*.

Problema omului nu mai este astăzi aceea de a fi într-un fel sau altul, ci aceea de *a fi sau a nu fi* pur și simplu (hamletianul *to be or not to be* este, într-un fel, certificatul de botez al modernității). Nu "plăcerea", "cunoașterea" sau "creația" trebuie să ne preocupe prioritar, ci MÎNTUIREA, al cărei centru este Dumnezeu, cu "chipul" și "asemănarea" Lui în făptura omenească. Criza modernă este totuna cu *dezdumnezeirea* lumii: ieșirea din criză nu poate să însemne, în consecință, decît opțiunea moral-spirituală pentru pariul existențial al *reîndumnezeirii*. "Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă" (*Matei* 6, 33; *Luca* 12, 31)...

Să nu uităm însă că "împărăția lui Dumnezeu" începe *înlăuntrul* nostru (*Luca* 17, 21) și că "lumina lumii" nu-i decît strălumina Duhului. Care "se roagă în noi cu suspine negrăite" (*Romani* 8, 26) [4].

Răzvan CODRESCU

---

[1] Timpul istoric este timpul devorator – rezultat al păcatului, dar și condiție a mîntuirii. El marchează o stare ontologică degradată, dar provizorie în raport cu "destinul" etern al Creației. Dacă "plata păcatului este moartea" (*Romani* 6, 23), Firea primește totuși chemarea la *înviere*, prin Hristos. "Ființa – în înțelesul ei adevărat și deplin: *vere summe esse* – ar trebui să se elibereze de timp sau măcar de durata în care se petrece omul păcătos. Tot ce-i inserat în timpul pe care îl trăim *nu este*, în sensul greu al cuvîntului...", scrie H. I. Marrou în a sa *Théologie de l'histoire* (*cf.* tr. rom.: *Teologia istoriei*, Institutul European, Iași, 1996, p. 46). Și mai departe: "Eșecul, cel puțin relativ, este legea întregii istorii, loc al atîtor retrageri și unde chiar și victoriile, scump plătite, rămîn părelnice și precare. Să privim lucrurile în față: ca să nu fie amenințată de sărbezime, legea creștină trebuie să se confrunte cu această viziune sinistră, trebuie să simtă pe frunte aripa înfricoșătoare a disperării. Numai atunci se va manifesta fără confuzie și transfer iluzoriu, înțelegînd că, prin aceste drame, suferințe și eșecuri aparente, planul divin al mîntuirii se realizează totuși..." (p. 49).

[2] În principiu, orice *ordine nouă* implică o *dezordine prealabilă* (destructurarea falimentară a ordinii vechi). Din perspectivă creștină, "criza istoriei" se rezolvă în eschatologie, ca triumf al "judecății" divine asupra "judecăților" omenești.

[3] Prin Cultură, omul trebuie să depășească Natura, fără însă a o perverti. "Bunul sălbatic" e preferabil "rafinatului decadent": primul e viu și-și păstrează virtualitățile (fiind *ne-isprăvit*, în sensul bun al "ispravei"), pe cînd cel de-al doilea e agonic și secătuit (fiind *isprăvit*, în sensul rău al "isprăvirii"). Sau, altfel spus, unei culturi a nefirescului îi este preferabil firescul necultivat; "sălbaticul" este, în aceste condiții, mai aproape de Dumnezeu decît "rafinatul". Pe asemenea temeiuri își putea îngădui tînărul Mircea Eliade să facă *en passant* elogiul "analfabetismului" (mai aproape – fără a se confunda cu ea – de "fericirea" evanghelică a "sărăciei cu duhul").

[4] Să ne amintim, pe de altă parte, și de avertismentul augustinian (*Sermones*, 179, 1): *Verbi enim Dei inanis est forinsecus praedicator qui non est intus auditor* ("În deșert e cuvîntul predicatorului care vorbește altora ceea ce n-a auzit mai întîi *înlăuntrul* său").

TURTURICA, MAREŞALUL ŞI EVREII

Sunt bucuros să aflu că scriitorul Dan Stanca rămâne angajat al ziarului *România Liberă*. Desigur, deznodământul acesta ar fi fost greu de imaginat dacă 156 de români – altfel, cât se poate de diferiți între dânșii – nu s-ar fi solidarizat public cu cel în cauză.

Dar, la urma urmei, ce anume a stârnit vigilența corporatistă a d-lui Turturică, îngrijorat foarte că și-ar putea frige buzele și limba cu iaurtul libertății de expresie? Ce anume nu se cuvenea să afle cititorii *României Libere* de sub pana d-lui Stanca?

Ei, bine, ceea ce n-ar fi trebuit să știm este că, în timpul celui de-al doilea război mondial, mulți evrei din Ardealul de Nord, pe atunci sub ocupație horthystă, au scăpat cu viață, fugind peste granița în România, cu sprijinul discret și eficace al autorităților de la București.

Cât de subversiv poate fi, azi, un adevăr pe care, înainte de 89, Europa Liberă nu se sfia deloc să-l împărtășească românilor, un adevăr repetat apoi, pentru toți cei care aveau urechi de auzit, de Raul Șorban, cel pe care statul Israel l-a declarat *Drept între popoare*?

Foarte subversiv, dacă e să-l credem pe d-l Turturică, care s-a „scuzat" în fața lui Dan Stanca, invocând „puternice presiuni din partea patronatului german". Subversiv și pentru Comisia Wiesel, care a decretat că „dintre toți aliații Germaniei naziste, România poartă responsabilitatea pentru cea mai mare contribuție la exterminarea evreilor în afara Germaniei". Potrivit logicii aparte după care se conduce Comisia Wiesel, evreii salvați prin grija lui Antonescu au fost mai puțin evrei decât cei omorâți din ordinul aceluiași, iar, pe de altă parte, în statisticile de la Muzeul Holocaustului din Washington D. C., evreii din nordul Ardealului trimiși de Horthy în camerele de gazare au fost trecuți – da, ați ghicit – în contul Mareșalului (*cf.* Paul Goma, *Culorile curcubeului 77*, Ed. Humanitas, Buc., 1990, p. 144). Dar nu atât exagerările d-lui Wiesel mă interesează. Pentru a-și justifica existența, Comisia a trebuit musai să vină cu noi revelații despre suferințele evreilor români în Holocaust. Prea puțin contează dacă aceste „revelații" sunt contrazise chiar în lucrările unor coreligionari. Nu știu cât de puternice vor fi fost presiunile asupra d-lui Turturică din partea patronilor sau din cea a... patronilor patronilor. Dar, pe lângă efectul unor presiuni, detectez și abilitatea, foarte dâmbovițeană, de a ghici, de a veni în întâmpinarea „indicațiilor prețioase" și de a plusa, apoi, pe marginea lor.

Trebuie să recunosc că sunt mult mai interesat – și întristat – de exagerările, de fricile și de orgoliile celor crescuți la școala, foarte românească, „a rutinei și a ruginii", a lipsei de curaj și de demnitate personală, a „cuminteniei" și a lipsei de generozitate. "Și așa creștem cu toții, în mentalitatea oamenilor de casă, a lipsei de personalitate, a lașității de gândire și de creație. Suntem prudenți – și îmbătrâniți înainte de vreme. Și cum suntem noi – așa ne este și țara".

Nu. Rândurile citate mai sus nu provin de pe blogul vreunui tânăr aflat în așteptarea vizei canadiene. Ele au aparut sub semnătura lui Nae Ionescu, la 9 februarie 1927, și fac parte din articolul intitulat „Bătrânețe" (Nae Ionescu, *Roza Vânturilor*, Ed. Roza Vânturilor, Buc., 1990, p. 388). De-ar fi vorba doar de bătrânețea biologică, lucrurile ar fi mai simple. Însă „prudența" aceasta nu poate fi scuzată prin vârstă. Ea este, ca să spunem așa, „constitutivă", nu dobândită cu trecerea anilor.

Cunosc destul de bine un jurnalist din aceeași specie și cam de același leat cu d-l Turturică. Nu spun cine. Persoană însemnată. Pe vremea studenției sale la Ș.S.J. și a primilor pași în carieră, stăteam adesea la un pahar de „vorbă", comentând, pe lângă politica zilei, și un pic de „filosofie" (nu mă puteam abține). Apoi, paharele și vorbele s-au rărit treptat. Junele nu înțelegea cum de pot să fiu insensibil la virtuțile relaxante ale filmului *Seven*, iar, la rându-mi, nu pricepeam în ruptul capului cum poți să-i desființezi pe Titu Maiorescu, Nae Ionescu și Mircea Eliade cu argumente din... *Academia Cațavencu*.

Și nici acum nu pricep. Dar, poate-mi explică... d-l Turturică.

Marian STAN

VOCAȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL ROMÂNESC ACTUAL

INTERVIU CU PROF. CODRUȚA SORINA MISSBACH DE LA COLEGIUL NAȚIONAL „SPIRU HARET" – BUCUREȘTI

(urmare din numărul trecut)

„Profesorul este fabricant de oameni. Profesorul seamănă cu un tâmplar care ia un lemn murdar din noroi, îl spală și face din el mobilă de lux." (Petre Țuțea)

Reporter: Deci își are și filosofia rostul ei.

Codruța Missbach: Da, la nivelul nostru... Pentru mine e un mod de a fi. Așa am putut eu să fiu. Nu că am vrut, îți repet...

Rep.: Dar nu este doar o „smintire", cum spuneți, pentru că...

C. M.: E o smintire frumoasă.

Rep.: Da, și o „smintire" cu deschidere...

C. M.: Și benefică! Da. M-a ajutat. Eu așa am învățat să nuanțez cât de cât, să fiu riguroasă cât de cât, de ce să nu recunosc? Vorbind așa, în mare, punându-le una lângă alta... E un lux... (in)util.

Rep.: Voiam să vă întreb cum reacționează tânăra generație de acum la asta, fiindcă îmi amintesc că, pe vremea mea, tinerii aveau o înclinație spre lucrurile ciudate, și cum filosofia era o ciudățenie...

C. M.: Și eu, fiind unul din lucrurile ciudate din „Spiru"!

Rep.: De aici fascinația, probabil...

C. M.: Acum, nu ți-o spun cu malițiozitate, dar chiar așa cred că a fost!

Rep.: Și în prezent? Cum reacționează tinerii?

C. M.: Avem două categorii de copii. O categorie sunt cei care vin de-acasă, de unde au pe pereți „Răpirea din Serai", sau acum au... cum le zice la televizoare...

Rep.: Plasmă.

C. M.: Plasma a luat locul „Răpirii din Serai"! Atenție, ce-ți spun e o realitate!... Ceilalți, tot mai puțini, vin dintr-o casă cu bibliotecă pe pereți. Asta nu înseamnă că au și citit-o...

Rep.: Dar, oricum, există, e acolo.

C. M.: Da. Există. Aici ea, știi, unde e zona creierului mic, acolo îi „țintește" biblioteca aia. Că nu-i *informează* e altceva, dar măcar ei știu că există. Bun! Nu există o înclinație spre filosofie. Ei vin, în "Spiru", la filosofie, cu teamă de mine! „Vine Missbach, nu ne bagă în Bac, dă note mici!". Ai văzut și tu: „Nu știe să predea", spun frustrații, și au și ei, probabil, dreptatea lor... Prin prisma lor, așa o fi. Și e vina mea când spun asta. Bun... Problema este: să-i fac, să-i aduc acolo, să le placă să stea în oră *cu mine*, cu cartea, nu în oră, „la oră". Și se poate! Chiar să fac asta! Îi poți aduce acolo. Dar: n-au vocabular. Nu vin din urmă pregătiți să citească un text. Nu vin din urmă pregătiți să scoată ideea principală dintr-un text. Și-atunci, adunând lucrurile la un loc, ce să-ți spun? Că vii la școală și nu te mai întâlnești cu elevul, vii și te întâlnești cu o *stare de fapt*. Nu am imaginea unei jungle luxuriante, când tu, profesorul de filosofie sau de română, sau de orice, tai la stânga, la dreapta, cureți, faci cărări. Nu! Vii și te trezești acolo! Și ți-o spune un profesor cu 25 de ani în școală! Problema e că nu mai știi, că nu mai sunt bune uneltele pe care le ai! Pentru a-i aduce spre textul ăla, spre ideea aia, spre nuanța aia. Nu mai vezi pe el satisfacția, pentru că n-au lectura în spate... Uite ce-am descoperit, în multe m-au luminat și ei! Am învățat de la ei. Când am scris manualele, le-am dat lucrare pentru a doua zi, că nu dai teme. „Cum vreți voi să arate un manual de filosofie?". Ce ai văzut la manualul din Basarabia, e cu elevii făcut! Tot așa și cu cel editat la Corint.

Rep.: Deci e o împreună-lucrare.

C. M.: Da! Datorită faptului că, încă sper, că nu mă duc degeaba la ore. Faptul că ei nu mai au trezit apetitul față de școală nu e vina lor... Noi suntem vinovații. Noi, noi, profesorii, dar nu mai puțin părinții... Părinții vin cu iubirea instinctivă, exclusiv-instinctivă, dacă asta-i iubirea, că nu pot să-i spun dragoste... Îi spun iubire, „iubirea de părinte". Necondiționalitatea iubirii de părinte, nu trebuie rezumată instinctual... Ce să vrea ei filosofie, când în clasa a XII-a sunt preocupați exclusiv de mașina pe care o vor avea și cu care vor veni în curtea din spate a liceului, unde-i vor face „de doi bani" pe profesori, în disprețul mașină către mașină, elev către profesor! Trăim în societatea de consum, *valoare* care a gonit lectura, școala, raționamentul subtil... N-ai cum altfel, decât mergând înainte așa. Cochetând?

Rep.: D-voastră nu cochetați. D-voastră chiar profesați filosofia.

C. M.: Dar! Orice vârstă și etapă din viață are „beția" ei. Filosofia a fost „beția" aia. Chiar acum mă gândeam la chestia asta: „un bețivan în filosofie" (râde). Poți să zici asta?!

Rep.: Putem vorbi de „beția filosofiei"...

C. M.: Nu, aia e altceva. Dar un „bețivan în filosofie"?... E deja multă îngăduință să spui „beția filosofiei". E filosofia plină de sine, dar să fii „bețivan în filosofie"?!.. Da, uite o sintagmă la care o să mai vin. Da...

Rep.: Acum, vorbind despre cursurile de filosofie, cred că în proporție de 80% sunt memorabile. Nu pot să le uit. Efectiv. Eu am intrat în facultate cu niște „standarde" foarte ridicate, de la cursurile d-voastră...

C. M.: Serios?

Rep.: Și prima impresie a fost o dezamăgire. A trebuit să treacă ani buni, până l-am ascultat pe Surdu, și pe alți câțiva, care într-adevăr m-au uimit, ca să pot zice: n-am dat degeaba la Facultatea de Filosofie. O spun cu onestitate, nu o spun ca pe un compliment. Cursurile d-voastră au fost memorabile, și îmi aduc aminte de textul din Platon, de *Mitul Peșterii*. La un moment dat, ajunsesem la pasajul acela din finalul *Mitului*, în care Platon se întreabă retoric, cu o încărcătură aproape mistică, profetică...

C. M.: Repet: Platon a fost mistic.

Rep.: ... Se întreabă retoric dacă aceia care sunt în peșteră, în întuneric (întunericul necunoașterii, de fapt), nu cumva l-ar ucide pe cel care se întoarce să le descopere adevărul?

C. M.: Probabil că nu se întreabă nici retoric. Chiar Platon a parcurs de cel puțin două ori starea asta: prin Socrate, apoi el însuși, în aceeași cetate. S-a refugiat.

Rep.: Bine, spune clar că l-ar ucide, dar e formulat ca o întrebare...

C. M.: Da...

Rep.: Comentariul d-voastră din vremea aceea era că acolo este anticipată, într-o „cheie" mistico-simbolică, sau nu știu cum să-i spun, drama de pe Golgota.

C. M.: Sigur. Îl poți citi în mai multe „chei", amintește-ți: în „cheie" mistică, în „cheie" politică, în „cheie" psihologică, în „cheia" banală a teoriei cunoașterii, în care el e plasat în manuale... De fapt, nu cheia banală, ci cheia inițiatică, de aici pleci ca să te duci, apoi, spre celelalte. E adevărat...

Rep.: De aceea am vrut să vă spun că acele cursuri... Și sunt convins că sunt și astăzi identice...

C. M.: Astăzi? Nu mai sunt. Sunt foarte frustrată că nu se mai poate așa, ca atunci, pentru că nu mai am interlocutor. Filosofia se învață cu un mentor, filosofia înseamnă mentor și ucenic. Și știi cum? Uite așa se schimbă locurile! La un moment dat, unul ia locul altuia!

Rep.: Cum spunea Noica: „Nu se știe cine dă și cine primește".

C. M.: Da, da. Nu mai vor...

Rep.: Deci nu vor...

C. M.: Nu doar că nu vor, *nu mai pot să vrea*, nu se mai poate, trăim într-o perioadă a concretului ăla acaparator, distrugător. „Acum vreau mașină!". Nu mai există altceva. Copiii ăștia, nu mai sunt doar adolescenți. Cum ați fost voi. Copiii ăștia sunt niște adolescenți maturi, care vor să fie tratați neapărat ca maturi. Ei n-au timp cu „futilități" de tipul filosofiei. Habar neavând...

Rep.: Pierd imens...

C. M.: Nu știu ce pierd. Sau chiar dacă stai acolo la oră și vorbești despre *Mitul Peșterii*, sau despre Popper, sau despre „alpinistul" la Popper, sau metafora... Pascal, da... la început îi uimește puțin... Teama de profesor e importantă, iată, după care... În expresia lor, pe care am primit-o uluită, ca o lovitură în frunte la serbarea de sfârșit de liceu, de la o absolventă, îmbrăcată ca pentru discoteca de la mare... „Totuși, mă ultragiezi, i-am spus, cu ținuta asta"... S-a uitat la mine peste umăr și a zis: „Doamnă, astăzi nu se pune!". Îți repet, cu filosofia: „nu se pune". În limbajul lor... Uite, 53% din adolescenți nu știu ce citesc. Îndrăznesc să spun chiar 70%. Nu înțeleg ce citesc, nu că nu știu. Nu înțeleg: 70%. Nu. Dar, totodată, vorbim de inflație de titrați, de „doctorați", de cum vrei să le zici...

Rep.: E un simptom, totuși, de decadență.

C. M.: De incultură! Da? Pentru că titlul academic a devenit ștampilă, trăim sub instituția ștampilei! Au ștampile la două-trei doctorate! Nu ne rămâne decât să ne mirăm!

Rep.: Exact asta voiam să vă spun, soluția este tot...

C. M.: Mirarea filosofică! Dar îți dai seama ce groaznic e pentru Dumnezeu, pentru că El nu se poate mira? Noi mai avem debușeul ăsta...

Rep.: Știți ce e interesant? Că se spune în *Geneză* că s-a uitat Dumnezeu și a văzut că erau „bune foarte". Cred că e tot o mirare și acolo, nu?

C. M.: Nu, eu cred că „a văzut că erau bune foarte" înseamnă că lucrul a fost făcut cum trebuia. Așa trebuia! *Bine făcut*. Nici nu putea să vadă altfel, nu?

Rep.: Rămânem, deci, cu mirarea...

A consemnat

Alexandru Valentin CRĂCIUN

OFENSIVA IDEOLOGICĂ ÎMPOTRIVA MANUALELOR DE PSIHOLOGIE

Şi în acest an şcolar (2008-2009), învăţământul preuniversitar din România postcomunistă rămâne marcat de materialismul dialectic şi de teoria marxist-leninistă în privinţa conţinutului ideologic al manualelor de Psihologie impuse de MEC elevilor din clasa a X-a, prin programe analitice moştenite de la guvernarea PSD. Dezvăluim un fapt de-a dreptul incredibil, pentru cei care au crezut că vremurile cenzurii au apus în decembrie 1989. Unul dintre cele mai utilizate manuale de Psihologie (cel coordonat de prof.dr. Adrian Nicolau şi editat de Polirom, sub girul MEC) a suferit – în ediţiile destinate anilor şcolari 2005-2009 – o barbară cenzură ideologică, la capitolul I („Obiectul psihologiei"), destinat sufletului.

Ştiinţa sufletului... fără suflet!

Dispariţia noţiunii de „suflet" din manualele de Psihologie de clasa a X-a de liceu a fost pusă la cale sub guvernarea PSD (în anul 2004) şi în primele luni ale ministeriatului PD din anul 2005. Mai precis, ministeriatul PSD a lansat o nouă programă analitică prin Ordinul ministrului Educaţiei şi Cercetării nr. 4598 din 31 august 2004, în baza căruia, în anul 2005, noul ministeriat PD a emis Ordinul nr. 3787 din 5 aprilie 2005. Astfel, începând cu anul şcolar preuniversitar 2005-2006, a fost oferit elevilor un manual cenzurat la capitolul „Sufletul, ca obiect de studiu al psihologiei".

Până în anul 2004 (inclusiv), elevii de liceu care au învăţat Psihologia din manualul de clasa a X-a elaborat de prof. dr. Adrian Nicolau (şi echipa sa de colaboratori) aveau şansa de a întâlni noţiunea de suflet graţie unei programe analitice elaborate de ministeriatul PNŢCD, prin Ordinul MEC nr. 5128 din 21 decembrie 1999. În baza acestei programe, conţinutul manualelor de Psihologie de clasa a X-a, inclusiv cele elaborate de prof. dr. Adrian Nicolau, precum manualul editat la Polirom în anul 2004, abordau noţiunea de suflet, ca obiect de studiu al acestei importante ştiinţe, în cadrul capitolului I: „Obiectul şi metodele psihologiei". Ne vom referi în continuare la cuprinsul manualului de Psihologie revizuit de prof. dr. Adrian Nicolau, în baza noii programe analitice impuse de ministeriatul PSD, în anul 2004, şi puse în practică de ministrul PD, în aprilie 2005. Aşa s-a „născut" noul manual de Psihologie al prof. dr. Adrian Nicolau, pe care l-a editat, în 2005 şi 2006, la Polirom – manual utilizat şi astăzi în cele mai de seamă licee ale României, ca fiind apreciat şi agreat de anumiţi profesori încă din 2004.

Programa PNŢCD, cenzurată de PSD şi PD-L

Capitolul I („Obiectul şi metodele psihologiei") din manualul necenzurat (prof. dr. Adrian Nicolau, Polirom, 2004), editat în baza programei analitice elaborate de ministeriatul PNŢCD în decembrie 1999, începe astfel: „Termenul de psihologie datează din secolul al XVI-lea, când desemna cunoaşterea sufletului (...). Dacă avem în vedere etimologia (grecescul *psyche* – suflet; *logos* – studiu, cuvânt despre), putem defini psihologia ca «ştiinţă a sufletului». Aristotel (384-322 î. Chr.) şi-a numit unul dintre tratate *Despre suflet* şi a susţinut că sufletul este imaterial, o «actualizare a unui corp natural» care, lent, posedă viaţă. Pentru Aristotel, sufletul se manifestă prin simţire, gândire, mişcare (...). Putem considera că tratatul său *Despre suflet* este, de fapt, şi primul tratat de psihologie. (...) Până a întemeia psihologia ca ştiinţă, de suflet s-au ocupat filosofia, teologia, metafizica, medicina, literatura, magia". Să mai reţinem că acest subcapitol I.1, din care am citat aceste fraze despre existenţa sufletului, a fost redactat chiar de prof. dr. Adrian Nicolau.

Ideologi „anti-suflet"

Să vedem acum ce se scrie în manualul cenzurat, cel editat în 2006, tot la Polirom şi tot de coordonatorul Adrian Nicolau, în baza programei analitice castrate de ministeriatul PSD (în 2004) şi de ministeriatul PD (în 2005). Repetăm: este manualul de Psihologie de clasa a X-a oferit de MEC elevilor *şi* în anul şcolar 2008-2009, după ce a fost testat, cu „succes", pe promoţiile 2006-2007 şi 2007-2008.

Aşadar, este vorba de un manual în care a dispărut complet capitolul I, ce cuprindea o materie şcolară prevăzută oficial, sub guvernare creştin-democrată, pentru a informa elevii asupra noţiunii de suflet.

Mai mult, cine va avea răbdarea să lectureze întreg manualul, va observa că acest cuvânt „suflet" (prigonit de ministeriatele PSD şi PD) nu mai apare deloc! Ce s-a pus în loc, la ordinul ideologilor „anti-suflet" din PSD şi PD? Nimic altceva decât frazeologie de lemn, extrasă din manualele şi tratatele de psihologie materialistă ale regimului comunist de factură sovietică.

Înapoi la manualele PCR?

Cum s-a lucrat pentru a se cosmetiza într-un fel cenzura aplicată? Simplu. Pur şi simplu s-a renunţat la capitolul I, cel cu probleme de... suflet, fiind înlocuit cu capitolul intitulat „Procesele psihice şi rolul lor în evoluţia personalităţii". Aflăm din pagina de gardă a manualului cenzurat că elaborarea „ştiinţifică" şi redactarea acestui capitol castrat nu mai aparţine coordonatorului Adrian Nicolau, ci unui colaborator, Cornel Havârneanu, inexistent în echipa de autori ai ediţiei necenzurate din anul 2004. Vom vedea, în continuare, că începând cu anul şcolar 2006-2007, graţie ministeriatului PD, elevii români nu au mai aflat nimic despre sufletul pe care Dumnezeu l-a sădit în om. Manualul cenzurat vorbeşte elevilor doar despre „psihic", fără a-i indica etimologia, fără a le explica ce înseamnă propriu-zis această noţiune ştiinţifică.

Citâm din frazeologia de „lemn materialist-dialectic", cu care începe capitolul I al manualului cenzurat, preluată *ad litteram* dintr-un tratat de specialitate antedecembrist, elaborat şi semnat de unul dintre corifeii Psihologiei comuniste de tip sovietic: „Natura psihicului. Problema naturii psihicului, a specificului acestuia în raport cu alte fenomene, a modului său de organizare, structurare şi funcţionare a stârnit vii controverse, ajungându-se la conturarea unui tablou foarte variat de puncte de vedere (...): a – Psihicul este concomitent obiectiv şi subiectiv (...); b – Psihicul este material şi ideal. Este material, deoarece apare din materie şi evoluează o dată cu ea, având la bază activitatea creierului. Şi este ideal, deoarece prin natura sa posedă un conţinut de idei şi imagini dobândite prin cunoaşterea individuală şi socială. La baza activităţii psihice stau procesele fiziologice care se produc în creier".

Cine este familiarizat cu conţinutul tratatelor de Psihologie elaborate de marxist-leniniştii de la defuncta „Academie" a PCR („Ştefan Gheorghiu") poate observa că această logoree marxistă este centrată pe ideea că nu există suflet şi că totul în viaţa interioară a „omului nou" în variantă comunistă este „proces fiziologic, produs în creier".

Silviu ALUPEI

(Articol apărut şi în *Dreptatea*, serie nouă, nr. 73/2008)

DIRECTIVELE MARXISTE DE LA „ŞTEFAN GHEORGHIU"

Până în anul 1999, când conducerea creştin-democrată a MEC a elaborat adevărata programă analitică pentru manualele de Psihologie ale învăţământului preuniversitar, în liceele României post-comuniste s-a utilizat unicul manual elaborat de prof. univ. dr. Paul Popescu-Neveanu, unul dintre ideologii de frunte ai regimului comunist în materie de Psihologie de tip sovietic (marxist-leninist). Conducătorii FSN-FDSN ai Ministerului Învăţământului şi Ştiinţei (aşa se numea atunci MEC), au mimat doar că schimbă programele comuniste pentru manualele de Psihologie, Sociologie şi Logică, impuse liceelor postdecembriste. Astfel, în 1990, Paul Popescu-Neveanu (între timp decedat), în loc să se retragă din viaţa publică, a convins ministeriatul FSN să-i editeze manulul de Psihologie pentru licee. Evident că în acel manual nu se sufla un cuvinţel despre faptul că psihologia are ca obiect studiul sufletului, termen ce vine de la grecescul *psyche*. Popescu-Neveanu a aplicat în continuare directivele marxist-leniniste de la „Ştefan Gheorghiu" şi oriunde trebuia, în manualul său „semi-comunist", să scrie „suflet", a consemnat sintagma aberantă de „S.P.U.", adică „Sistemul psihic uman". În consecinţă, nu mai puţin de zece promoţii de elevi de liceu au învăţat, conform manualului respectiv, că „psihologia studiază S.P.U." şi că materia psihologiei este împărţită în „compartimente S.P.U."!

Are peste timp (din epoca 1990-1999 în epoca 2004-2008). Întrebări grele. Între FSN, PSD şi PD (PD-L) există vreo legătură de tip „S.P.U.", de sorginte sovietică? Foştii securişti şi comunişti din MEC sunt atât de perverşi fiindcă au „S.P.U." în loc de acel suflet divin pe care-l recunosc şi respectă creştin-democraţii şi creştinii în genere?

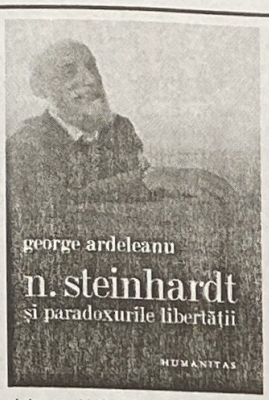

George Ardeleanu, *N. Steinhardt și paradoxurile libertății*, Ed. Humanitas, București, 2009.

După ce anul trecut a obținut titlul de Doctor în Litere cu *Summa cum laude*, lector univ. dr. George Ardeleanu își vede acum publicată la Editura Humanitas consistenta teză de doctorat – prima monografie serioasă dedicată lui N. Steinhardt în cei 20 de ani scurși de la moartea sa, bazată pe o documentare aproape exhaustivă și dînd seama atît de sinuoasa biografie, cît și de opera atît de diversă a celui care avea să treacă la cele veșnice ca monahul Nicolae de la Rohia. Lansarea a avut loc pe 16 martie la Librăria Kretulescu din București.

Prof. Univ. Dr. Pavel Chirilă, *Vindecarea*, Ed. Christiana, București, 2009.

Dr. Pavel Chirilă, ctitorul Asociației Christianei, al Centrului Naturalia și al *hospice*-ului Sf. Irina, precum și al mănăstirilor Christiana, Nera și Dobric, ne oferă în această „carte de suflet" o suită de memorii, dar și de meditații asupra teoriei și practicii medicale, reflectând o experiență de 40 de ani ca medic practicant (alături de regretata sa soție, dr. Maria Chirilă, căreia cartea îi și este închinată), specializat în aria largă a medicinii naturiste. Ca și în cărțile sale anterioare, autorul este preocupat cu precădere de consolidarea teoretică și practică a conceptului de *medicină creștină*.

Ieromonah Grigorie Sandu, *Vademecum creștin ortodox. Cunoștințe minim necesare în lumina învățăturii Sfinților Părinți*, ediția a doua, revizuită și completată, Ed. Christiana, București, 2009.

După *Mântuitoarea frică de Dumnezeu*, Părintele Ieromonah Grigorie Sandu – un trăitor înduhovnicit al zilelor noastre, medic înainte de a îmbrăca haina monahală – ne pune la îndemână a doua ediție, revăzută și adăugită, a acestui îndrumar creștin ortodox în care învățăturile catehetice se împletesc cu cele apologetice, iar forța Tradiției vine să potențeze trăirea în actualitate și să ne ajute a căpăta discernământul necesar pe calea tot mai anevoioasă a mântuirii.

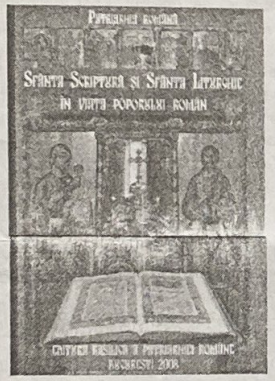

Patriarhia Română, *Sfânta Scriptură și Sfânta Liturghie în viața poporului român. Expoziție de carte bisericească. Catalog*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2008.

Un catalog-album, cu impecabile reproduceri color, al ediților, manuscrise sau tipărite, ale Sfintelor Scripturi și ale Liturghierului în spațiul românesc, din sec. al 16-lea și până azi. Fiecare manuscris sau ediție beneficiază de o descriere tehnică minimală, de mare utilitate istorică și culturală, iar în deschidere, după cuvântul înainte al P. F. Daniel, figurează o amplă introducere de pr. prof. dr. Florin Șerbănescu și prof. Mircea Sfârlea (consilieri patriarhali). În final, cartea este prevăzută cu cronologie și bibliografie la zi.

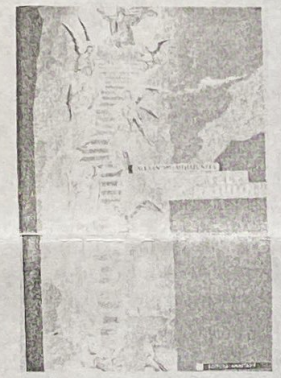

Alexandru Mihail Niță, *Treptele Raiului*, Editura Anastasis, Sibiu, 2008.

Trecut de la Athos la Sighișoara, iar mai recent la Sîmbăta de Sus, fratele Alexandru Mihail Niță își duce mai departe darul scriitoricesc, într-o carte a urcușului duhovnicesc prin complexele determinări spirituale și culturale ale contemporaneității, cu "nostalgia paradisului", dar și cu via conștiință a chemării de a-l recuceri, printr-un asalt perpetuu și fără jumătăți de măsură. Frumos editată de d-l George Căbaș, cartea are binecuvîntarea Î. P. S. Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, și este generos prefațată de pr. prof. dr. Vasile Mihoc.

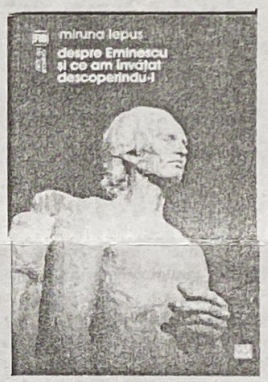

Miruna Lepuș, *Despre Eminescu și ce am învățat descoperindu-l*, Ed. Vremea, București, 2008.

Sumară, dar foarte vie, cartea aceasta este născută din dragostea lucrătoare a tinerei autoare pentru personalitatea și opera lui Eminescu, pe care se vede a-l fi citit integral, cu rîvnă și discernămînt, așa cum nu prea li se mai întîmplă tinerilor de azi. Interesul autoarei vizează cu precădere opera publicistică a poetului și felul în care a fost receptat de-a lungul vremii, inclusiv dinspre dreapta legionară. Este o experiență paideică împărtășită cu o bună candoare și hrănind speranța unor adînciri viitoare, de care cultura românească ar avea nevoie mai mult decît oricînd.

COMUNICAT A.Z.E.C.

După ce a fost urmărită cu atenție reflectarea problemei rezidenților români din Italia în presa italiană a ultimelor luni, Comitetul Director al Asociației Ziariștilor și Editorilor Creștini din România (A.Z.E.C.) a găsit de cuviință să adreseze către U.C.S.I. (Unione Cattolica della Stampa Italiana – Uniunea Catolică a Presei Italiene) următorul Apel (datat 02.03.2009), pe care-l aducem și la cunoștința presei și opiniei publice din România, în speranța unui viitor detensionat al relațiilor româno-italiene:

"SAREA PĂMÂNTULUI"

Evenimente grave au tulburat recent opinia publică italiană și română: este vorba, în primul rînd, de fapte reprobabile ale unor cetățeni români rezidenți în Italia, dar și de episoade de violență justițiară îndreptată împotriva unor cetățeni români nevinovați. Atmosfera a fost, din păcate, inflamată și de declarații nepotrivite ale unor autorități publice, a căror primă responsabilitate ar fi fost, desigur, aceea de a chema la echilibru și rațiune.

Ultimele evenimente pun cu putere în evidență vocațiile originare ale presei: a informa neutru și echilibrat, a cenzura derivele discursului politic extremist și a contribui, în fine, la formarea și întreținerea unui climat public civilizat. Acestea sînt, între altele, repere fondatoare ale Asociației Ziariștilor și Editorilor Creștini din România (AZEC) și în numele lor AZEC se adresează, prin acest apel, Uniunii Catolice a Presei Italiene (Unione Cattolica Stampa Italiana - UCSI).

AZEC a constatat cu satisfacție felul în care presa afiliată Bisericii Catolice a tratat criza recentă. Am admirat curajul ziariștilor catolici de a condamna, în mod egal, violența și de a aminti constant că instrumentalizarea și generalizările alimentează criza, nu o rezolvă. Am privit cu satisfacție felul în care, în articole consacrate actualității, și-au făcut loc referiri la Doctrina socială a Bisericii, întemeiată ea însăși pe adevărul etern actual al Evangheliei. Am văzut, în fine, că demnitatea persoanei, chip și asemănare a lui Dumnezeu, este referința primă și ultimă a pozițiilor UCSI.

AZEC își manifestă gratitudinea pentru felul în care publicațiile și ziariștii afiliați UCSI au ales să exprime, în contextul crizei actuale, responsabilitatea permanentă a profesiunii noastre: slujirea binelui public. Avem, de asemenea, convingerea că presa de inspirație creștină va contribui în continuare la înțelegerea adecvată a fenomenelor asociate imigrației și la indicarea onestă și lucidă a responsabilităților specifice ale părților: persoane în căutarea unei vieți mai bune, cetățeni îngrijorați pentru propria siguranță, autorități publice chemate să ofere soluții. Știm că, prin acțiunea lor, ziariștii creștini din Italia vor reaminti tuturor că democrația se naște din echilibrul între drepturi și obligații și se susține prin fapte, atitudini și discursuri responsabile.

În calitate de creștini angajați în profesiunea jurnalistică, noi sîntem chemați să fim „sarea pământului" (Mt 5, 13). În primul rînd de la noi este, așadar, de așteptat să manifestăm chemarea fundamentală a profesiunii noastre: aceea de a sluji Adevărului. Și de a o face solidar, dincolo de crize, dificultăți și frontiere, nu atît în numele unor principii abstracte, cît în numele lui Hristos cel viu.

Comitetul Director al A.Z.E.C.,
Președinte, *Răzvan Bucuroiu*

PAMFIL ȘEICARU

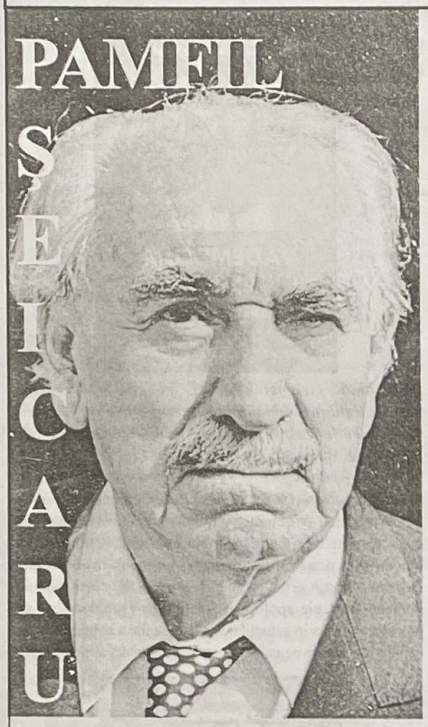

AȘA CUM A FOST

Un erou al întregirii naționale și cel mai mare jurnalist român al secolului XX (13)

(urmare din numărul trecut)

PLECAREA DIN ȚARĂ

În sfârșit, un loc de odihnă: Palma de Mallorca

Valul vieții îl aruncase pe alte meleaguri și, după o serie de rătăciri prin diferite țări din Europa Occidentală, pe cheltuiala lui proprie, se hotărăște prin 1945 să rămână la Palma de Mallorca, unde începe o activitate ziaristică de o virulentă acuzare a celor care dăduseră *lovitura de stat*. Dar cel mai curios în tot ce scria el este că nu-l ataca pe fostul rege, ba chiar îl menaja. Pe timpul acela nimeni nu înțelegea atitudinea lui Șeicaru, era ceva neobișnuit pentru cei care îl cunoșteau din țară. Mai târziu, atacurile lui deveniseră furioase, acuzându-l pe rege de trădare. Printre altele, Șeicaru scria: *Nu este numai un act de abdicare a unei persoane, cuprinzând și pe urmașii lui la tron, ci declarația că monarhia este perimată ca instituție, ea reprezentând o piedică serioasă în calea dezvoltării României. Cred că este unica formulare în acest sens a unei abdicări în istoria instituției monarhice. Bineînțeles, abdicarea a fost târguită și compensația plătită la diferite scadențe. Să trecem însă peste aspectul dezonorant al comercializării unui act solemn, de o importanță istorică; mă limitez să pun întrebarea logică: ce mai poate reprezenta în exil cel care a abdicat la 30 decembrie 1947? Un renegat al monarhiei, ca instituție pe care o declară piedică serioasă în calea dezvoltării României și avea dreptate. Autor al loviturii de stat de la 23 august 1944, spre a duce țara la o capitulare fără condiții, de pe urma căreia 175000 de ostași români au fost duși ca prizonieri în Siberia, nimeni neștiind câți au revenit în țară. În plus, colaborator activ al Rusiei sovietice de la 23 august 1944 până la 30 decembrie 1947.*

N-am să uit nici cele spuse mie în primăvara anului 1976 de Pamfil Șeicaru, în Karlsfelderhof, nu departe de München: *Te întreb pe tine ca fost militar: cum califici tu ratificarea unei capitulări făcută de rege? Te întreb pe tine ca fost militar: cum mai poate fi acceptat ca rege Mihai, care n-a ezitat nici o secundă, într-un moment atât de tragic pentru România, să accepte colaborator în lovitura de Stat un ofițer dezertor și agent al inamicului?*

În această perioadă când fusese obligat să rămână în afara țării înțelesese că exilul politic român era nul, incapabil de o concepție statală valabilă. Oricât ar fi vrut, nu-și putea imagina să găsească în Occident un singur om politic român de valoare, o personalitate în stare să joace un rol hotărâtor în sprijinul României. Iată tristul adevăr, care îl scotea din fire. S-ar fi bucurat imens să găsească prin marea grămadă a așa-zișilor *rezistenți* o singură personalitate politică, care, atunci când era vorba de drepturile națiunii, putea da cu pumnul în masă. Chiar în această secundă îmi vine în minte o întrebare: era oare posibil să existe o *rezistență românească* în exil? Nu! Așa ceva nu exista, iar *rezistența* se juca numai pentru camuflarea intențiilor, ca și satisfacerea intereselor personale, la care numai oamenii politici puteau gândi. Din această cauză, nu este de mirare că pentru Șeicaru *lovitura de stat* devenise un fel de obsesie, numită de el pur și simplu o crimă față de poporul român. Singur, urgisit cum era, fără mijloace și stăpânit de convingeri neclintite, căuta să pună la zid pe cei care organizaseră *lovitura de stat*. El cunoștea adevărul și iată cuvintele lui: *În viața unui Stat nu e posibilă întoarcerea la situații care au existat înainte de revoluție...* [el numea acțiunea de la 23 august 1944 o revoluție]. *Imensa majoritate a exilului nu și-a dat încă seama că, începând de la 23 august 1944, România ca structură social-economică și, prin consecințe, chiar forma politică au intrat într-un proces de transformare revoluționară. Contra vrerii poporului român și fără voința națiunii, înlocuite prin voința ocupantului, se desfășoară o revoluție integral artificială, dar nu mai puțin o revoluție... Exilații vor putea juca un rol în viața politică a României de mâine, în măsura în care vor aduce o contribuție pozitivă la soluționarea problemelor viitoare. Până azi, exilații nu s-au gândit cu seriozitate la acel simț al răspunderii care ne disciplinează acțiunile; ca mentalitate, ca orizont politic au rămas la 1944, pentru ei n-au trecut 12 ani de transformări. Un prieten spaniol care, prin funcțiunea pe care o deține în Ministerul de Externe, a venit în permanent contact cu exilații tuturor țărilor de dincolo de Cortina de Fier, i-a definit drept ceasornice oprite, fără putința de a gândi mai departe...*

(Va urma)

René Al. DE FLERS
(München)

RADU MĂRCULESCU 94

D-l Radu Mărculescu, „veteranul veteranilor" din lagărele sovietice, cum i s-a spus, a împlinit în pragul lui 2009 vârsta de 94 de ani. Deși a făcut frontul și a fost deținut aproape zece ani în lagărele sovietice și cinci ani în temnițele comuniste din România, d-l Radu Mărculescu (de a cărui colaborare s-a bucurat, în câteva rânduri, și revista noastră) se menține destul de bine fizic și încă și mai bine intelectual, continuînd să lucreze și să-și împlinească exemplar dubla vocație: mărturisitoare și creatoare.

Pictor bisericesc, dramaturg, memorialist, eseist, traducător, fostul ofițer artilerist de pe Frontul de Răsărit, licențiat în Litere și Filosofie, rămîne un martor jertfelnic și harismatic al contorsionatei istorii a secolului XX, iar cărțile sale *Pătimiri și iluminări din captivitatea sovietică* (Ed. Albatros, București, 2000) și *Mărturii pentru „Judecata de apoi"... adunate din Gulagul românesc* (Ed. Aldine, București, 2005) rămîn printre cele mai bune din categoria lor. Nu mai puțin remarcabil este însă volumul său de *Teatru* (cu piesele *Meșterul-fără-nume* și *Magog*) apărut la Ed. Vitruviu în 1992. Poemul dramatic *Meșterul-fără-nume*, amintind de „mitul dramatic" blagian sau de teatrul mitico-poetic al lui Valeriu Anania, elaborat la Văratec spre sfîrșitul anilor 60 și păstrat în sertar pînă la prăbușirea comunismului, a fost nominalizat la Concursul UNITER pe 1992, ocupînd locul doi din peste o sută de piese concurente (locul întîi avea să-l ocupe în acel an, spre rușinea vieții noastre moral-spirituale și cultural-artistice, piesa *Evangheliștii* a Alinei Mungiu!). Piesa d-lui Radu Mărculescu a intrat în repertoriul Teatrului Radiofonic, fiind difuzată în premieră în vara lui 1994, în adaptarea și regia lui Dan Puican, cu o distribuție pe măsură (Adrian Pintea, Dana Dogaru, Mircea Albulescu, Leopoldina Bălănuță, Colea Răutu ș. a.).

Dintre textele publicate în *Puncte cardinale*, de o deosebită importanță, prin pertinență istorică și densitate teologică, se recomandă studiul intitulat *„Filioque* și implicarea sa în cursul istoriei" (iulie 2007, pp. 10-12). Dimensiunea creștină, trăită în puritatea neostentativă a tradiției ortodoxe, rămîne definitorie pentru viața și lucrarea d-lui Radu Mărculescu, ajutîndu-l decisiv și în vremea marilor prigoane, încît nu e de nici o mirare cînd citim, într-un frumoasă evocare recentă a personalității sale din *Evenimentul zilei* (sîmbătă 21 februarie 2009), această declarație a sa: „Ateii mor primii.N-am văzut om fără credință care să reziste [în lagăre și închisorile bolșevice], oricît de robust fizic ar fi fost".

Senior al Ortodoxiei și al ideii naționale, gînditor și artist legat organic de filonul tradiției românești și răsăritene, cruciat neobosit al „României profunde", mereu tînărul Radu Mărculescu merită cu prisosință reverența noastră de camarazi sau învățăcei ai săi, într-o lume românească în sânul căreia nu atît modelele vii lipsesc (cum se tot afirmă de către unii), cît dreapta lor cunoaștere și prețuire.

LA MULȚI ANI, CU SĂNĂTATE ȘI PACE ÎNTRU DOMNUL, IUBITE RADU MĂRCULESCU, REPER ÎN CARNE ȘI OASE AL POSIBILEI NOASTRE VREDNICII !

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia.banea@yahoo.com
PUNCTE CARDINALE S. A. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef),
Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacție), Marcel PETRIȘOR (redactor)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L